3

SACRVM

DIVRNVM DE SVDORE IESV CHRISTI.

Concio de noſtro, & CHRISTI ſudore.

Meditatio de Paßione CHRISTI

In Pſalmum XXXVII.

Per Ioannem Lodouicum Viuem.

Omnia ab ipſo autore recognita.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

LVGDVNI,

Ex officina Melchioris & Gaſparis Trechſel Fratrum,

ANNO M. D. XXXII.

Chriſtianæ Philoſophiæ candidato S.

REputanti mihi, optime Lector, me= cũque haud oſcitanter expendenti: quidnã noui xæniorũ nomine, tibi hiſce regum nundinis cõſecrarem: tan= dem ſeſe feliciter obtulit quoddã Lodo= uici Viuis opuſculũ, de ſudore Ieſu Chri ſti: non ſane amplũ, & ponderoſa compa ctũ magnitudine: verũ adeo pium, adeo Chriſti, ſimul & Apoſtolorũ ſaliuã reſi= piẽs: vt, pace tamẽ omniũ dixerim, haud ſane ſciã: an & chriſtianius, & ſalubrius reperire queam. Nã præterquam quod odoratiſſimis idiomatis Latini floribus conſitum eſt: ita tamẽ ſedulo adnotãdis ſcatet ſententijs, vt vix vnũ aut alterum verſiculũ queas plegere, quin videas cy= namoma, aromata, multã deniq; ſuauita tẽ inde proſilire. Adde, quod præterierã: eũ, eum inquã Lodouicũ Viuẽ eouſq; ꝓ= prijs vti vocabulis, vt etiã nuda dictiõis phraſis, ad ſuã ipſius plectionẽ nõ paucos alliciat. Tu igit͛, cãdide Lector, hoc opu ſculũ lęta & amica frõte ſuſcipe: qđ por= ro ſi ad vmbilicũ & colophonem vſque proſecutus fueris, haud parũ in eo profe= ciſſe te comperies, Vale.

IOANNIS LODOVICI VIVIS ILLVSTRIS-ſimæ Principi Margaritæ Au-guſtæ, Maximiliani Cæſa-ris filiæ, &c. S. P.

QVando in calamitatibus noſtris omnibus, in quacūq; ſollicitudine ac morbo, accurrendū eſt ad vnicā humani generis medicinam ac ſalutem Chriſtū ieſum; nihil mihi viſum eſt con-gruētius, quā in hoc tā ſubito, tam horr bili malo, quod nuper regionē hanc pe-ne totam, cui tu præes, inuaſit, pharma-cum illud cœleſte implorare. Nam ſi in iſtis cōmunibus morbis illius conſilium, opemq; poſtulamus, qui aliqñ ſit in ſe il-los expertus; cuius potius petamus præ-ſidium in hoc ſudore, quam illius diuini ac æterni medici, q ipſe noſtra cauſa ſu-dauit ſanguineū ſudorē? Cuius rei me-moriam cuperem ſingulis annis a nobis pie recoli, ac celebrari; ſiue remediū pre-cemur malo vrgenti (quod ipſe clemen-tia ſua auertat) ſiue antidotum, ne inua-dat, ſiue gratias agamus periculo li-berati. At vellem in tota hac ditione

In oībus calamita tibus ad Chriſtū confugiē dum.

Semp me ditanda Chriſti paſſio.

iuberes fieri. Scripſi diurnum ſacrum de Chriſto ſudante, adieci concionem, dicaui tuæ celſitudini: quando nullum mortalium magis tangit cura regionis huius, quam te: quæ illam adminiſtras pro Carolo Cæſare, fratris tui filio, hoc eſt, filio tuo. Principibus nihil poteſt offerri vel exiguum, vel illis indignum, quod ſit de illo Principe Principum Chriſto. Quod ſi naturalem medendi morbi huius rationem non dubitaret tibi medicus aliquis offerre: cur ego dubitem de cœleſti medicina, tanto, quam naturalis eſt, efficaciore ſaltem admonere? Neq; enim tu exiſtimas corpora eſſe tibi tantum credita & commiſſa, non item animos ac mores. Si hoc ſacrum placuerit, vteris. ſi non placuerit, habes hic plurimos: quicquid iniunxeris, præſtabunt maiore tum iudicio, quã ego: tum eruditiõe, ac pietate. Ipſe enim ad te affectum tantum, ac votum meũ adfero, ad alios vero incitamentum. Vale.

Carolus cæſar nepos marga. ex fratre.

Non ſolum corpora principibus, Sed & aĩ credũtur

Brugis. 10. Nouembris. 1 5 2 9.

SACRVM DIVR-NVM: DE SVDO-re Domini noſtri Ieſu Chriſti.

AD MATVTINVM.

Inuitatoriũ. Recipe nos Chriſte in participatum laborum tuorum.

Pſalmus 94. Venite exultemus dño. Pſal. 94

HYMNVS.

CHriſtus eſt, quem rex ſacerdos
Ad futurum protinus
Inſulatus concinebat
Voce, chorda, & tympano,
Spiritum cœlo influentem
Per medullas hauriens.

Prudentius poeta iſignis

Facta nos etiam probata
Pangimus miracula.
Teſtis eſt orbis, nec ipſa
Terra, quod vidit, negat,
Cominus Deum docendis
Proditum mortalibus.

Corde natus ex parentis,
Ante mundi exordium,
Alpha & O cognominatur,
Ipſe fons, & clauſula
Omnium, quæ ſunt, fuerunt,

Quæque poſt futura ſunt.
Ipſe iuſſit, & creata.
Dixit ipſe, & facta ſunt.
Terra, cœlum, foſſa, ponti,
Trina rerum machina,
Quæque in his vigent ſub alto
Solis, & lunæ globo.
Corporis formam caduci,
Membra morti obnoxia
Induit, ne gens periret
Primoplaſti ex germine,
Merſerat quem lex profundo
Noxialis tartaro.
Gloria tibi magne rex,
Noſtros labores ſuſtinens,
Cum patre, & ſancto ſpiritu,
In ſempiterna ſęcula.

Antiphona. Qui ſunt iſti labores tui, vt guttas ſanguinis ſudes?

Pſalmus. 15. Cõſerua me domine: quoniam ſperaui in te.

Aña. Ne miremini me ſanguinem ſudare, qui laborem vniuerſorum hominũ ſolus ſuſtineo.

Pſal. 16. Exaudi dñe iuſtitiam meam.

Eſa. 63. Aña. Quis eſt iſte qui venit de Edom, tinctis veſtibus de Boſra?

Pſal.

Pſal. 17. Diligã te dñe fortitudo mea. Verſ. Et factus eſt ſudor eius. Reſp. Sicut guttę ſanguinis decurrētis ĩ terrã. Luc. 22. ¶ Benedictio. Puriſſimus ſanguis Ieſu Chriſti a vitijs nos abluat, ac delictis.

LECTIO I.

FRatres, depulſo torpore omni, ac ſomno, attenti alacreſq; auſcultate, quę de ſalute & vita communi omnium ſumus dicturi. quæ nos crebro cogitare ac recolere, tã eſt animæ cuiuſque ſalutare, q̃ cibus & potus corpori fulciẽdo. Vnigenus dei filius & dñs vniuerſorũ, quũ ad reconciliandũ patri humanũ genus, humanã ſe hoſtiam facere ſtatuiſſet, corpus mortalitatis noſtræ induit. vt per ſimilitudinẽ carnis peccati, peccatũ in ſe hoĩm aboleret. Sed ad maiorẽ naturæ ſuæ puritatẽ ex matre naſci voluit ſine viro patre. Nefas eñ erat, vt vir aliqs eſſet illius pater, q patrẽ haberet deũ immortalẽ atq; inuiſibilem, q eſt ſanctus & benedictus in ſæcula ſęculorũ. Tu aũt. Reſpõ. O mirãda amoris vis, deũ fieri hoĩem, & hoĩem deũ: nec hoĩm, nec angelorũ mẽs capit. Ver. Id effecit amoris copula, ſalua vtriuſque naturæ ſubſtantia.

Vt cibus corpori, ita Chriſtus animæ ſalutaris.

1. Cor. 2.

Lucæ. 2.

Hic meditare pie lector.

 ſtantia.

ſtantia. Reſ. Quod nec hoı̄m nec,&c.
¶ Bn̄dic. Labores pro nobis a Chriſto ſuſceptos,faciat nobis prodeſſe pater,qui eos iniunxit.

LECTIO II.

ITaque corpus illud redemptoris noſtri ex ſanguine puriſſimæ ac tenerrimæ puellæ deſumptum, ipſum quoq; fuiſſe puriſſimū ac tenerrimū neceſſe eſt. Quo fiebat,vt quantuluſcunq; in eo doloris morſus lōge eſſet acerbiſſimus, grauiuſq; cruciatibus vrgeretur, quā craſſa hęc noſtra corpora vulgaria,peccato corrupta, & ex denſitate ac ſpurcitie materiæ in torpidum ſtuporem vergentia, & in peiorem degenerantia naturam. Hoc erat ſacrificium patri multo gratiſſimū: dum videret filium nihil quālibet aſperū recuſare, vt illi obtemperaret. Hoc auget debitum meum erga Chriſtum, hoc charitatem patefacit illius erga nos omneis ingentem,immenſam, indicibilem. Quid enim mihi magnū præſtas, ſi quæ ſunt aliis amariſſima, ipſe perfers, ſed extra ſenſum doloris? Maiorem charitatem nemo habet,q̄ vt animam ſuam ponat quis pro amicis ſuis. At tu animā

Ioan. 15.

tuam

tuam ponis pro me Chriſte: neque ve= ro ita quēadmodū veſtem, ſed cū incredi bili cruciatur. Hoc eſt amoris robur, vt aſpera omnia, & dictu atrocia ſuperet, vincat, proſternat. nec aliter in ſe abſor= beat, ꝙ validus ignis aſperſas in ſe aquæ guttulas. Tu aūt. Reſponſ. Debuit dolorem ſuſcipere, vt vinceret. Neq; eñ habent fortitudinis laudē, qui ſtuporem magis vulnerum tulerunt, quā dolorem. Verſ. Vulnerū enim vmbras patiunť, nō vulnera. Reſ. Qui ſtuporem ma= gis vulnerum tulerunt, quam dolorem. ¶ Bñdict. Per mœſticiā tuam Rex Ieſu, duc nos ad beatitudinem regni tui.

Haud inſuauis cō paratio.

Ambro.

LECTIO III.

ADfers ſimul ad caſus humanos exemplum, vt me fortis extremæ homulū, craſſum, & ſceleribus pe= ne belluam, non pigeat propter Deū do= minum meū aliquid tolerare: quū tu fi= lius, & natura heres inſons, inculpabilis, tanta perpeſſus ſis, dum patris obœdis. Teneritudini dominici corporis, & ſen= ſui adeo delicato accedebat intelligētia, ac cognitio futurorum. Videbat appetē= tem ignominiam, nuditatem, ſubſanna=

Tolerandū qcqd malorum propter Chriſtū.

tiones, flagra, verbera, crucem amariſſi-
Caro meticuloſa. mam atq; atrociſſimam. Ea ſcientia me-
tum carnis ita confundebat, vt illa con-
traheret ſe: & tam acerba guſtatu refu-
Mentis energia. geret, ac reformidaret. Mens quidem
ſubinde conabatur erigere decidentem
carnem, ad obſequium paternæ volunta
tis. Aderat angelus, qui conſolaretur af-
flictam, & præſentiæ diuinitatis admo-
Luc. 22. neret. Sed Chriſtus qui homo eſſet, infir
mitates quas culpa cõtraxerat, ipſe ſine
culpa geſtabat: vnde tanta eſt in carne
orta conſternatio, vt in diſcrimen immi-
nens prorſus intẽta, in eũ ſudorem reſo-
Luc. 22. luta ſit: vnde ex toto corpore, uelut ſan-
guineę guttæ in terrã diſtillarent. Quip
pe & periculi magnitudo quod prouide
bat, & corporis puritas vniuerſam firmi
tatis cõpagem diuellebant. Tu autem.
Reſp. Quantũ oportet fuiſſe debitum,
Sponſor Chriſtus ꝓ humano gñe. quod ſic exigebatur, vt ſponſori ſangui-
ne eſſet, ac vita dependum? Verſ. Se-
curi ſunt, qui debent: laborat, & ſudat, q
fideiuſſit. Reſpõ. Sponſori ſanguine
eſt, ac vita dependendum.

IN SECVNDO NOCTVRNO.

Aña. Tu ſudas in morbo nr̃o, nõ vt tu
reua

reualeſcas ſaniſſimus, ſed vt nos ęgroti.
Pſal.38. Dixi, cuſtodiam vias meas.
Diſtillans in terrã cruor tuus antiquum ſerpẽtem interemit in herba occultum.
Pſal. 40. Beatus qui intelligit ſuꝑ egenum & pauperem:
Hic eſt ſudor veteris morbi, medicina noua, remedium ſempiternum.
Pſa.56. Miſerere mei deus, miſerere mei.
Verſ. Diſciplina pacis noſtræ ſuper eũ.
Reſp. Et liuore eius ſanati ſumus.
¶ Bened. Qui per ſudorem ſuum ſanauit humanum morbũ, nos ſemper ſanos ac incolumes conſeruet.

LECTIO IIII.

QVanta erat futura ſupplicij crudelitas, vt ſola cogitatio ſudorẽ in eo ſanguineũ, exprimeret, qui appropinquare ſciebat? Sed ſudor hic peſtilẽtiſſimã humani gñis febrẽ ſanauit. In morbis, ſudorẽ appellãt medici, criſin: hoc eſt, iudicium valetudinis. Inde nãq; natura oſtẽdit, quas habeat vires aduerſus inimicum. Quid porro aliud fuit ſudor dñi, quã iudiciũ morbi noſtri diſcedẽtis? Incũbebat in exitiũ humani nominis ſerpẽs ille, magna potẽtia, & magna aſtutia frętus, con

Chriſti ſudore ſanatũ eſt humanũ genus.

Criſis apud medicos.

Gene. 3.

tus, congreſſus cũ illo eſt leo noſter potẽ

Ioan.14. tiſſimus. Nunc,inquit, iudiciũ eſt mun=
di:nunc princeps mundi huius eijcietur
foras. Declarauit natura ſatis ſe habere
virium,præſidio diuinitatis adiutam,ad
hoſtem pellẽdum. Sanatus eſt hoc ſudo=
re magnus ille ægrotus, qui in morbo
immedicabili quinquies milleſimũ an=
num iacuerat. Sed alieno ſudore,& eius

Eſaiæ.53 qui nunquã ægrotauit. Vere languores
noſtros ipſe tulit,& dolores noſtros ipſe
portauit. Surrexit ergo humanum ge=
nus,nõ modo ſanũ & valens,verũetiam
liberũ ac ſolutũ.ꝗppe cuius & morbus illius ni
hil erat aliud, ꝙ miſerabilis captiuitas,
& ſeruitus poſtremę ĩdignitatis. Tu aũt.

Hoc expedite paſtores,ſimul & reges. Reſpon. Hoc demum eſt paſtorem, &
Regem agere: vnum pro omnibus eſſe
ſollicitum, vnum omniũ ſubire laborẽ.
Ver. Paſtorẽ bonum animã ſuam de=
cet pro ouibus ſuis ponere. Reſpon.
Vnum pro omnibus,&c.

¶ Benedict. Mentis & corporis ſanita
tẽ per Infirmitates Chriſti cõſequamur.

LECTIO V.

Luc. 22. IN monte legitur dominus noſter ſu=
daſſe, & ſacratiſſimis corporis ſui li=
quoribus

quoribus agrum oliuis cõſitum irrigaſſe. O herbæ, o floſculi, o virgulta & arbores, o ſolum feliciſſimũ ſparſus eſt. Quid producetis? Quid ꝓgerminabitis? Non roſam ex candida factam purpuream, fabuloſo neſcio cuius ſanguine: non violas aut hyacinthos inutiles, celebritate magis nominis expetitos, quã re: ſed ſalutem, vitam, beatitudinis æternam copiam hominũ, quotquot voluerint vti. Vbi ſunt ſancti illi, qui aſpergi ſe, qui irrigari ſiccitatẽ ſuam ſuauiſſimo aliquo rore poſtulabãt? Vbi ſunt iſti noſtri aridi in æſtu mundi, ſiticuloſi & ſiti perituri? Omnes ſitientes venite ad aquas, & qui non habetis argentum, ſine argento accipite, bibite, vt fugientem iam, & amiſſam recuperetis vitam. Tu autem. Reſpõ. Debemus ergo tibi Chriſte vitam, debemus ſalutem, medelam, doctrinam, exemplum. Verſ. Quando, aut quemadmodum poterimus gratiam referre, cui omnia debemus? Rſpõ. Medelam, doctrinam, exemplum.

Fabula Poetica.

Eſa. 55.

Omnia Chriſto debem⁹.

¶ Benedict. Morbis & ægritudinibus noſtris dignetur adeſſe medicus æternus.

Lectio

LECTIO VI.

ARethuſas, Eurotas, Alphęos, Hebros, Meādros, & neſcio quos fontes, quæ flumina implorant poetæ ſeculares, mirari deſinite. Miſeri, q̄d vmbras conſectamini, relicta veritate rerū? Illa oīa nec ſitim veſtrā ſedant, & ægris periculoſa ſunt. O ſi quis ſub hac diſtillatione iacuiſſet, qua terra & cœli fœcūdātur? Et æger cōtinuo reualuiſſet, & rediſſet ad vitam mortuus, & viuentē nec mors vnq̄ attigiſſet, nec morbus. Sed accedamus modo. Nā quādocūq; eo peruenerimus, recentem adhuc madentēq; inueniemus liquorem illum, pharmacū, & veriſſimam panacæā ad morbos oēs. Tu es Chriſte, tu ſolus es vita populi tui, tu ſalus: te vno fiſus habet omnia, quæ expeti, quæ deſyderari poſſunt. Sine te nihil iucundum, nihil tutum, nihil ſalutare: tenebrę, ac mors ſempiterna. Si cui ſit eundum, tu es via. Si ſapiendū, tu es veritas. Si viuendū, tu es vita. Tu autē. Reſpō. Nō eſt nobis cōmittendum, vt quū Chriſtus nobis oīa abūde ſuppeditarit, nobis ipſi defuiſſe videamur. Verſ. Sanati ergo, opera exerceamus ſanorū, non

Augu. lib. cōf. 1

Sanguis Chriſti effuſus, panacæa veriſſima

Chriſtus omnia in oibus, vt inq̄t Paulus.

non ægrorũ. Reſp. Ne nobis ipſi &c.

IN TERTIO NOCTVRNO.

Aña. Obediamus patri, o caro;ille nos liberabit,qui ſolus poteſt.
Pſal. 72. Quam bonus Iſrael deus.
Aña. Abſterge ſudorem tuum victor Athleta:& in patriam coronatus,ac triumphans inuehere.
Pſal. 71. Deus iudiciũ tuũ Regi da, Pater meus laborẽ meũ vertet i reqẽ vr̃am.
Pſal.88. Miſericordias domini.Verſ. De anguſtia,& de iudicio ſublatus eſt.
Reſpõ. Generationẽ eius qs enarrabit. Chriſtus victor & vincens.
¶ Bened. Qui vicit diabolũ, & mũdũ, is ſubijciat pedibus nr̃is regnũ Sathanę.

LECTIO SANCTI EVANGELII SECVNDVM LVCAM.

IN illo tẽpore:egreſſus Ieſus ibat ſecũdũ cõſuetudinẽ in mõtem oliuarũ: ſecuti ſunt aũt illũ & diſcipuli. Et quũ perueniſſet ad locũ, dixit illis:Orate,ne intretis in tentationem.& reliqua. lu.22.ca.
Homilia de eadem lectione.

LECTIO VII.

IN ſinu patris gratia,& pax, & felicitas ęterna, abſq; vlla viciſſitudine:foris autem peccatum,& miſeria. In ſinu pr̃is erat filius,dũ ad nos egreſſus eſt,

vt eodem

vt eodẽ nos ſecum reduceret. Neq; enim aliter poteramus ingredi, niſi quis illinc exiret, qui nobis oppeſſulatum oſtium reſeraret. Sed ita egreditur, ac deſcẽdit, vt redeat tamen iuxta conſuetudinẽ ſuã ad montẽ paternæ celſitudinis, ad ſublimitatem ſuæ diuinitatis: in qua ſemper quidem habitat deus, homo vero in diebus carnis, & afflictionis ſuæ, ab illo faſtigio ſe demiſerat: ad quod tñ interdum reuertebatur. Nam & gloriã eius diſcipuli viderũt in monte, gloriã quaſi vnigeniti patris dei omnipotentis. Sequunt̃ aſcendentem diſcipuli, quantũ humana valet imbecillitas. Neq; eñ beatitudinẽ vnquã aſſequentur, niſi vnicũ beatitudinis ducem ſequantur Chriſtum. Quũq; iam in alto viderentur conſiſtere, nempe in monte etiã vberi, (oliuis eñ erat conſitus) admonet eos dñs, vt ibi ſe per orationem firment, ne per tentationem deturbentur. Et tum potiſſimũ a tentationibus cauendũ ſignificat, quum ipſe eſt parumper ab eis diſceſſurus. Tu autẽ. Reſ. Coctus ſum amore generis humani, & liquefactus eſt ſanguis meus admotis facibus ardẽtiſſimis. Ver. Adiuro

Scitiſſima allegoria.

Cauẽdũ a tentatiõe quũ abeſt Chriſtus.

iuro vos filiæ Hieruſalē,ſi inueneritis di Cantic.5.
lectū meū,nūcietis ei:q́a amore lāgueo.
Reſp. Admotis facibus ardētiſſimis.
¶ Benedi. Det nobis deus ſolam iram
ſuam nobis eſſe formidabilem.

LECTIO VIII.

DIſcedit a ſuis Dominus,ſed nō pro Luc.22.
cul,quātū iactus eſt lapidis. Lapis
q́s alius eſt,quā Chriſtus? de quo Chriſtus
ſcriptum eſt in ſacris carminibus: Lapi- lapis firmiſſimus
dem quē reprobauerunt ædificantes,hic Pſal.117.
factus eſt caput anguli. A dño factum
eſt iſtud,& eſt mirabile in oculis noſtris.
Hæc eſt dies, quam fecit dñs. Iactus eſt
lapis ab iјs,qui ædificabant. non ſecun-
dum Deum. Tandiu ergo dominus reli-
quit ſuos,dum hic iactus mortis, & ſe-
pulturæ ſuæ finiretur; donec animā,quā
vltro propter infirmitatem noſtram po-
ſuerat, per potentiam ſuam reſumeret.
In hoc lapidis proiectu orat, qui in die-
bus carnis ſuæ preces ſupplicatiōeſq; ad Ad Hebręos.5.
eum,qui poſſit illum ſaluum facere,cum
clamore valido, & lachrymis offerens, Chriſtus
exauditus eſt pro ſua reuerētia. Sed nec paternæ voluntati
orat tamen, vt cogat: non vt violenter pōia cō-
extorqueat. omnia remittit ad paternā formis in exemplū.

voluntatem. Tu autem.

Reſp. Propoſuit Chriſtus, volentibus imitari exemplum, imitantibus præmium. Verſ. O expoſita omnibus beatitudo: quando in exemplo ipſo imitationis, eſt etiam præmium conatus.

Reſp. Volentibus, &c.

¶ Benedi. Participes victoriæ ſuæ ac gloriæ faciat nos, qui pro nobis vicit.

LECTIO IX.

VT appareret ſub tãta deiectione cœleſte regnum occultari, ſoli ac deſerto cœleſtis miniſter adeſt. angelus de cœlo venit confortans eum. Vnus venit ex illis, quorum milia miliũ miniſtrant ei, & decies cẽtena milia a dextris illius: omnes ſunt ſpiritus miniſtri regni illius. Nam eorum, qui illum noluerunt regnare ſuper ſe, ciuitas eſt ſubuerſa. Sed veræ diuinitati verus erat homo adiunctus: & in vero homine, vera caro: non alia, quã hæc eſt noſtra caro peccati, ſed ſine peccato. quandoquidem vniuerſalis peccati erat expiatio, non tñ ſine metu, ſine mœrore, ſine affectibus mortalitatis noſtræ. Hæc ergo caro quũ intelligeret iam immane ſuppliciũ non auferri,

Luc. 22. Danie. 7. Chriſtus & verus homo, & ver9 de9.

auferri, imo nec differri quidem, perculſa ſubito ac confuſo pauore, non potuit vitales humores intra ſe continere: foras ſunt omnes eliquati, qui cohiberi intra corpus non quiuerunt, ita ſudor profluxit ſanguineus. Hoc eſt tanti agonis exordiũ: in quo ſtatim admirabili cõmutatione exeruit ſe ex debilitate potẽtia, ex humilitate maieſtas: & ex illa cõſternatione, glorioſa victoria de hoſte antiquo, ſæuo, potente. Ne committamus fratres, quin ſaltem pia tanti in nos beneficij memoria, ingratitudinis notam deuitemus. Tu autem. Habenda paſſionis Chriſti memoria

Reſp. Adoranda nobis charitatis natura, qua & ad nos Dei filiũ pertraxiſti, & nos ad illum euehes, ſublatum iã ſup cœlos, & ſuper angelos. Verſ. Si modo participes ſimus afflictionis, vt ſimus etiam conſortes regni Chriſti. Reſpõ. Sublati ſuper cœlos. Gloria patri. Mar. 16.
Verſ. Hic lauit nos in ſanguine ſuo.
Re. Vbi cãdidiores niue ſumus effecti.

LAVDES.

Aña. Torcular calcaui ſolus, & de gentibus non eſt vir mecum. Eſa. 63.
Pſal. 26. Dominus illuminatio mea.

Añ. Lauaui per ſingulas noctes lectũ meũ, ſtratũ meũ lachrymis meis rigaui.
Pſal. 6. Domine ne in furore tuo.

Eſa. 33. Salus noſtra in tempore tribulationis.
Pſal. 138 Domine probaſti me.

Abac. 3. Añ. Cruore ſuo purgauit, & ſanauit nos. Pſal. Domine, audiui auditionẽ tuam, & timui.

Añ. Laudent te creaturæ omnes, tuo ſanguine inſtauratæ.
Pſal. Laudate dominum de cœlis.

Eſa. 63. Capit. Quis eſt iſte, qui venit de Edõ, tinctis veſtibus de Boſra? iſte formoſus in ſtola ſua, gradiens in multitudine fortitudinis ſuæ.

HYMNVS.

Prudĕtij carmen, ſiue hymnus.

Ecce quem vates vetuſtis
Concinebant ſæculis,
Quem prophætarum fideles
Paginæ ſpoponderant,
Emicat promiſſus olim,
Cuncta collaudent eum.
Cantharis, infuſa lympha,
Fit falernum nobile:
Nunciat vinum miniſter
Eſſe promptum ex hydria:
Ipſe rex ſapore tinctis

Obſtupe

Obſtupeſcit poculis.
Membra mortis vlceroſa,
Viſcerum putredines
Mando,vt abluantur,inquit.
Fit ratum,quod iuſſerat,
Turgidam cutem repurgant,
Vulnerum piamina.
Tu perennibus tenebris
Iam ſepulta lumina
Illinis limo ſalubri,
Sacri & oris nectare.
Mox apertis,hac medela
Lux reducta eſt orbibus.
Gloria tibi,&c.
Verſic. Venite ad me feſſi & arentes.
Reſp. Et ſudore meo pluti, quieſcetis.
Aña. Quid nobis eſſet futurum miſe-rius,ſi inveteribus ſemper ſordibus eſſe-mus volutati?
Pſal. Benedictus dominus Deus. Luc.1.

PRECES.

Deus, cuius vnicus & ſacratiſſimus fi-lius, mœſtitia impendentis grauiſſimi ſupplicij,in ſanguineum ſudorem reſol-uit:da nobis, vt per conſortium crucis eius, ad conſortium gloriæ veniamus: Qui viuis,& regnas,&c. Precatiũ cuia,quã collectam vocitant.

AD PRIMAM.
HYMNVS.

Pruden-tius. INcrepas ventum furentem,
Quod procellis triſtibus
Vertat æquor fundo ab imo,
Vexet & vagam ratem.
Ille iuſſis obſecundat:
Mitis vnda ſternitur.
Extimum veſtis ſacratæ
Furtim mulier attigit:
Protinns ſalus ſecuta eſt,
Ora pallor deſerit,
Siſtitur riuus, cruore
Qui fluebat, perpeti.
Gloria tibi, &c.

Pſal. 90. Aña. Scuto circũdabit te veritas eius, non timebis a timore nocturno.
Paſal. 76. Voce mea ad dominum.
Paſal. 3. Domine quid mul.
Pſal. 85. Inclina domine aurem.
Capit. O vis peccati noſtri horribilis, qui hominem ſolo verbo fecerat, nũc eũ ſine ſudore nõ reficit, & q̃dẽ ſanguineo.
Luc. 22. Ver. Et factus eſt ſudor eius, ſicut guttæ ſanguinis decurrentis in terram.

PRECES.

Concede dñe, vt ſicut filius tuus ꝓ hoĩm
quiete

quiete laborauit, ita nos beneficio labo- rũ eius, ab omni inquietatiõe qeſcamus.

AD TERTIAM.
HYMNVS.

EXitu dulcis iuuentæ — Prudentius.
Raptum ephebum viderat:
Orba quem mater ſupremis
Funerabat fletibus.
Surge, dixit: ille ſurgit,
Matri & aſtans redditur.
Sole iam quarto carentem,
Iam ſepulchro abſconditum
Lazarum iubet vigere,
Reddito ſpiramine.
Fœtidum iecur reductus
Rurſus intrat halitus.
Gloria, &c.

Añа. Quaſi moriẽtes, & ecce viuimus. Paulus.
Pſal.93. Deus vltionum.
Pſal.100. Miſericordiam.
Pſal.51. Quid gloriaris.
Cap. In diſciplina perſeuerate. Tanꝙ filiȷs offert ſe vobis deus. Quis enim filius, quem non corripit pater?
Ver. Ego, quos amo, arguo, & caſtigo. Christus.
Reſpon. Aemulare ergo, & age pœnitentiam.

PRECES.

Caſtigationũ dei memoria, vitiorum antidotum. Fac nos domine intelligere merito nos a te caſtigari, & caſtigationum tuarum perpetuo memores, vt ſint nobis tanquam antidotum vitiorum.

AD SEXTAM HYMNVS.

Prudentius.

AMbulat per ſtagna ponti,
Summa calcat fluctuum,
Mobilis liquor profundi
Pendulam præſtat viam.
Nec fatiſcit vnda ſanctis
Preſſa ſub veſtigijs.
Suetus antro buſtiali,
Sub catenis frendere,
Mentis impos efferatis
Percitus furoribus
Proſilit, ruitq; ſupplex:
Chriſtum adeſſe vt ſenſerat.
Gloria, &c.

Aña. Vt caſtigati, & non mortificati.
Pſal. 14 Domine quis habitabit.
Pſal. 74 Confitebimur tibi.
Pſal. 19 Exaudiat te.

Obœdiẽdum deo, vt viuamus. Cap. Patres quidem carnis noſtræ eruditores habuimus, & reuerebamur eos: nõ multo magis obtemperabimus patri ſpirituum

rituum

rituum, & viuemus?
Ver. Dũ iudicamur a dño, corripimur.
Reſ. Ne cum hoc mundo dãnemur.

PRECES.

Deus, cuius iram ſcelera noſtra meren- tur, interpone filium tuũ inter te, ac nos, tanquam clypeum noſtrum: in quo tibi acceptiſſimo furor tuus miteſcat. Clypeus, & arma noſtra, Chriſtꝰ.

AD NONAM HYMNVS.

PVlſa peſtis lubricorum
Milleformis dæmonum,
Corripit gregis ſuilli
Sordida ſpurcamina,
Seq́; nigris mergit vndis,
Fit pecus lymphaticum.
Fertq́; quallis ter quaternis
Ferculorum fragmina.
Affatim referta iam ſunt
Accubantum millia,
Quinq́; panibus pereſis,
Et gemellis piſcibus.
Gloria tibi, &c.

Aña. Venite ad me omnes qui labora- tis, & onerati eſtis, & ego reficiam vos. Matt. 11.
Pſal. 118. Beati immaculati.
Pſal. Retribue ſeruo.

Pſal. Legem pone.

Duplices omnes.

Ioan. 11. Cap̄. Ego ſum via, veritas, & vita, qui credit in me, etiam ſi mortuus fuerit, viuet. Verſ. Non eſt aliud nomen ſuper terram. Reſ. In quo oporteat nos ſaluos fieri.

Acto. 4.

PRECES.

Da domine, vt nos ad vnigenitum tuū Ieſum Chriſtum, qui vera eſt morborum omnium medicina: firmo, ac fidenti animo, facias in omni difficultate confugere.

In perturbationibus ad Chriſtū accurrendum.

AD VESPERAS.

Pſal. 109. Dixit dominus domino meo.

Pſal. 103. Benedic anima mea domino.

Pſal. 117. Confitemini domino.

Pſal. 107. Paratum cor meum.

Pſal. 131. Memento domine.

Aña. Portās omnia verbo virtutis ſuę, redemptionem peccatorum faciens.

Cap̄. Ex toto corpore domini profluēs ſudor, quid eſt aliud, ꝙ̄ ſignificatio laborum eccleſiæ illius: cuius ipſe eſt caput.

Quid ſignet ſudor dñi ꝓfluens.

HYMNVS.

Prudēti9

TV cibus, paniſq; noſter,
Tu perennis ſuauitas.

Neſcit

Neſcit eſurire in æuum,
Qui tuam ſumit dapem.
Nec lacunam ventris implet,
Sed fouet vitalia.
Clauſus aurium meatus,
Et ſonorum neſcius,
Purgat ad præcepta Chriſti
Craſſa quæq; obſtacula:
Vocibus capax fruendis,
Ac ſuſurris peruius.
Omnis ægritudo cedit,
Languor omnis pellitur,
Lingua fatur, quam veterna
Vinxerant ſilentia.
Geſtat & ſuum per vrbem
Lætus æger lectulum.
Quin & ipſum, ne ſalutis
Inferi expertes forent,
Tartarum benignus intrat,
Fracta cedit ianua.
Vectibus cadit reuulſis
Cardo diſſolubilis.
Illa prompta ad irruentes,
Ad reuertentes tenax,
Obice retrorſum pulſo,
Porta reddit mortuos,
Lege verſa. & limen atrum

Iam recalcandum patet.
Gloria tibi, &c.
Ver. Et poſuit dominus in eo.
Reſ. Iniquitates omnium noſtrorum.
Aña. Maximũ oportet fuiſſe mœrorẽ Chriſti, qui erat cuncti generis humani.
Nagnificauit.

PRECES.

Chriſti cruor morbum nr̃m pepulit.

Precamur te dñe pater clementiſſime, vt idem filij tui cruor, qui morbos humani generis pepulit: & animorum ſit, & corporum noſtrorum medicamentum.

AD COMPLETORIVM.

Pſal.4. Cum inuocarem.
Pſal.30. In te domine ſperaui.
Pſal.70. Qui habitat in ad.
Pſal.133. Ecce nunc benedicite.
Aña. Et enim quæ de Chriſto ſunt, finem habent, vt poſſeſſiones veniãt in regnum omnium ſæculorum.

Suſtinendũ laborẽ

Cap. Si laborantẽ, & ſudantẽ oportuit Chriſtũ ingredi in gloriã ſuam, nos quoq; ꝓpter gloriã alienã, q̃ nobis cõmunicabit, ne pigeat laboris aliqd ſubire.

HYMNVS.

Prudẽti9

AD breuem ſe mortis vſum
Dux ſalutis dedidit.
Mortuoſq; olim ſepultos
Vt redire

Vt redire inſueſceret,
Diſſolutis priſtinorum
Vinculis peccaminum.
Hunc patres, ſanctiq; multi
Conditorem præuium
Iam reuertentem ſecuti,
Tertio demum die,
Carnis indumenta ſumunt,
Eq; buſtis prodeunt.
Cerneres coire membra
De fauillis aridis,
Frigidum venis reſumptis
Puluerem tepeſcere,
Oſſa, neruos, ac medullas,
Glutino cutis tegi.
Poſt, vt occaſum reſoluit,
Vitæ & hominem reddidit.
Arduum tribunal alti
Victor aſcendit patris,
Inclytam cœlo reportans
Paſſionis gloriam.
Gloria tibi, &c.

Verſ. Non ſunt condignæ paſſiones huius vitæ. Reſ. Ad futuram gloriã, quæ reuelabitur in nobis. Aña. In tanta imbecillitate virium noſtrarum, ad potentiſſimum eſt confugiendum. Paulus.

Nunc

Nunc dimittis.

PRECES.

Luc. 22. Deus, cuius vnigenitus filius in nocte ſudauit: da nobis, vt illius ſudor nocte ac die nos, & a morbis tueatur, & purget a delictis.

MISSA.

INTROITVS.

Sudor Chriſti ſalutem adfert.

CHriſti redemptoris noſtri ſudor, pro laboribus gẽtis ſuæ ſuſceptus, quietem & ſalutem adfert omnibus,

Pſal. 126 quoſcunque attingit. Verſ. Niſi dominus cuſtodierit ciuitatem, fruſtra vigilat qui cuſtodit eam. Gloria. Kyrie eleeſon. Chriſte eleeſon.

PRECES.

Largire clementiſſime pater, vt cuius vnigenitus filius Ieſus Chriſtus, pro ſalute hominũ ſanguinis guttas ſudauit, illius ſudor ſit nobis ad morbos omnes animi corporis, & prementes remediũ, & aduenientes antidotum.

Sudor Ieſu, pharmacũ aduerſus morbos.

EPISTOLA ESAIÆ LXIII.

Eſa. 63. QVis eſt iſte qui venit de Edom, tinctis veſtibus de Boſra? iſte formoſus in ſtola ſua, gradiens in

multitudine fortitudinis ſuæ? Ego qui loquor iuſtitiam, & propugnator ſum ad ſaluandum. Quare ergo rubrum eſt indumentum tuum, & veſtimenta tua ſicut calcantium in torculari? Torcular calcaui ſolus, & de gentibus non eſt vir mecum. Calcaui eos in furore meo, & conculcaui eos in ira mea, & aſperſus eſt ſanguis eorum ſuper veſtimenta mea, & omnia indumenta mea inquinaui. Dies enim vltionis in corde meo, annus redemptionis meæ venit. Circunſpexi, & non erat auxiliator: quæſiui, & non erat qui adiuuaret. Et ſaluauit mihi brachium meum, & indignatio mea ipſa auxiliata eſt mihi. Et conculcaui populos in furore meo, & inebriaui in indignatione mea, & detraxi in terram virtutem eorum.

Miſerationum domini recordabor, laudem domini ſuper omnibus quæ reddidit nobis dominus, & ſuper multitudinem bonorum domus Iſrael, quæ largitus eſt eis ſecundum indulgentiam ſuam, & ſecundum multitudinem miſericordiarum ſuarum. Laudandus deus ob ſua ipſius beneficia.

Reſpōſ. Si Chriſtus ſolus ſudauit pro ſuis Ad Ieſum confugiendum.

ſuis omnibus, ad illum nos recipiamus: ne ſit nobis ſudandum, ſed ille noſtras ærumnas pertulerit. Ver. Hoſtia piacularis pro populo, litatio vniuerſalis ſacrificij, interpres pacis, finitor belli, autor vitæ. Reſp. Agnoſcamus ſaltem tantum beneficium, & conemur prębere nos, ad illud recipiendum idoneos.

Agnoſcẽda dei beneficia.

EVANGELIVM LVCÆ XXII.

ET egreſſus ibat ſecundum conſuetudinem in montem oliuarum. Secuti ſunt illum & diſcipuli. Et cum perueniſſet ad locũ, dixit illis: Orate ne intretis in tentationem. Et ipſe auulſus eſt ab eis quantum iactus eſt lapidis. Et poſitis genibus orabat, dicens: Pater, ſi vis, transfer calicem iſtum a me. Veruntamen non mea voluntas, ſed tua fiat. Apparuit autẽ illi angelus de cœlo, confortans eum. Et factus in agonia, prolixius orabat. Et factus eſt ſudor eius, ſicut guttæ ſanguinis decurrentis in terram. Et cum ſurrexiſſet ab oratione, & veniſſet ad diſcipulos ſuos, inuenit eos dormientes præ triſtitia. Et ait illis: Quid dormitis? Surgite, orate, ne intretis in

tis in tentationem.
Credo.

OFFERTORIVM.

Suſcipe mentes, & corpora noſtra, quæ tibi offerimus Chriſte: & quæ per ſe ipſa te non ſunt digna, tu fac per ſanguinem tuum digna. Sanctifi- camur p Chriſti ſanguinē

SECRETA.

Viuifica domine populum tuum, & ab afflictionibus, quas meretur, redde ſecu- rū: animoſq; illorum lumen gratiæ tuæ ad te conuertat. Nam non mortui lau- Pſal. 113
dabunt te domine, neq; omnes qui deſcē dunt in infernum. Sed nos abs te viuifi- cati, & per ſalutare tuum viuentes, lau- damus te: & vnigenitum filiū tuum, re- demptionem noſtram, cum Spiritu ſan- cto, vnum deum, viuentem, & regnantē per omnia ſæcula ſæculorum.

PRÆFATIO.

Qui vnigenitum tuum pro nobis tradi- diſti, quumq; languores, & ærumnas no ſtrum omnium in illo poſuiſſes, ſangui- nis guttas in agonia mœroris ſudauit. Nec tamen ille noſtra cauſſa tantum re- cuſauit ſuppliciū, cuius vel ſolus ingreſ-

ſus, & cogitatio, talem ſudorem exprimebat. Per hunc, maieſtatem tuam laudant angeli, &c.

POST COMMVNIONEM.

Gene. 3. IN ſudore vultus tui, veſceris pane tuo omnibus diebus vitæ tuæ: donec reuertaris ad terrã, de qua ſumptus es.

PRECES.

Sudore Chriſti recreati ſumus.

Da quæſumus omnipotens pater, vt qui vnigeniti tui ſudore ſumus refocillati, per eiuſdem mortem in æternum tecum viuamus.

Concio

CONCIO DE SVDORE NOSTRO, ET CHRISTI.

QVantum vos ad attente audiendũ excitat, atq; accēdit vox illa: agi de cuiuſq; ſalute, capite, vita: tãtũ pręſens oratio debet ad attentionem erigere. in qua non modo de vita hac breuiter peritura: ſed quam nos tam arcte cõplectimur, ita diligimus, imo ardentiſſime ac vnice amamus: vt nihil exiſtimemus horribilius, quã vel mẽtionem vllã de amittenda fieri: non ſolum inquã de hac loquemur. Scitis enim qua de cauſſa hodiernum ſit sacrũ inſtitutum, & quid nos huc congregarit ad memoriam ſudantis Chriſti celebrandam. Verum altius vos ſpectare cõuenit: etiam de vita vitæ huius, de ſalute ſempiterna temporariæ ſalutis huius eſt agendum. Quid ſunt opes ſine corpore? Res, quæ vilitate ſui, nomẽ nõ inuenit. Quid corpus ſine anima, id eſt, vita ſua? mortuũ cadauer: res nõ abiecta modo & deſpicabilis, ſed tetra quoque & abominanda. Quid porro anima ſine ſapientia, ſine virtute?

Vide, q; quiſq; vitam ſuam deamet.

Nihil corpus abſq; anima.

 Tale

Monſtrũ eſt aĩa ſine ſapientia.

Tale monſtrum : quod ſi oculis corporis cerni poſſet, non aliter intuentes fugaret, ꝙ baſiliſcus: aut aliquod ex illis portentoſis Africę venenis. Hæc anima peccato deprauata & corrupta, trahit ſecũ in corruptionem corpus ſine coniunctione ſocietatis, ſine iure poſſeſſionis, ſine deriuationis natura. Nam ex anima defluit ſenſus, ac vita in corpus: & legem quam aduerſus rectorem ſuum Deũ ſtatuit, continuo domi ſuæ ſentit in ſubdita carne. vt quemadmodum ſe anima parum morigeram Deo exhibet, ita caro reluctetur menti, conſilia eius ſpernat, iuſſa puruifaciat, imperia reijciat, clamores irrideat & contẽnat. Ita fit totus homo, velut ſegnis quidã, & torpẽs equus. equus vero, imo aſinus tardiſſimus, ac pigerrimus: qui ſubinde eſt calcaribus, fuſte, verbere officij admonendus. Rector mundi huius ac Princeps omnium, cui præcipue curæ ſunt ea, quibus ille de ſuo lumine, lumen eſt rationis impertitus: admirabili artificio, ſeu paterna verius indulgẽtia varie nos admonet, ac ſtimulat in officio neceſſario ceſſantes. & illas potiſſimum parteis pungit, quibus nos

Corp⁹ ex aĩa vires ſumit.

Homo ſegni, ac pigro cõparatur aſino.

a cura

a cura rerum æternarũ ſemouemur. Nã quemadmodũ euangelica eſt ſimilitudi ne demõſtratũ: a cõuiuio regio, hoc eſt, a cœleſti fœlicitate alios abduxit recens fundus, alios nouum pecus, alios ſuæ, vel alienæ nuptiæ. Quomodo potuit appoſitius inanes noſtras curas effigiare? Sũt quibus ſollicitudine augendæ rei familiaris impeditis, nunquam de cœleſtibus vacet cogitare. alios amici, alios vxoris, filij, propinqui, alios anxia tuendi corporis cura ab intẽtione auocat: finis illius, cui eſt homo deſtinatus. Nunquam nec qui ipſi ſint, nec quæ hæc vita, nec quo ituri ſint conſyderant. Feruntur curſu effuſiſſimo, ignari quo ſit eundum, vel qua: vix in ipſa curſus meta memores ſui. Hoc eſt vnum illud, quod ſe vir ſapiens inueniſſe ait, quod deus fecerit ho minẽ rectũ, & ipſe innumeris ſe miſcuerit quæſtionibus. Quid mihi eſt in cœlo, exclamat Pſalmiſta, & a te quid volui ſup terrã? Cuius verſiculi ſenſum diuus Auguſtinus ſic explicat: mirari Regem illũ ſtultitiã, ac væcordiam hominũ: qui talibus nugis, & vaniſſimis impedimen tis ſinãt ſe ſuper terrã irretiri, quibus ta-

Euãgelica ſimilitudo de regio cõuiuio.

Pſalmographus.

Auguſtini interp̃tatio in quendam verſiculum.

lia ſint a Deo in cœlis bona præparata. Ergo non ſecus ꝗ̃ ſapiẽs pater filio puero, luſionibus dedito, & propterea ludũ literarium fugitãti: ne vana illa occupatiõe, & cura infrugifera, a potioribus abſtrahatur, frangit nonnunquam bacillos, ſpargit nuculas & talos, adimit ſtrigmenta, proijcit pilas, & alia quibus ad ludendum ætas illa capi conſueuit: Ita Deus luſus hos noſtros fortunarum, neceſſitudinum, ſanguinis, corporis, nõ minus quidem quam pueriles illos & vanos, & ineptos, ſed magis tamen noxios ac nefarios, vel diminuit, vel prorſum tollit, vt ſic reducat nos ad id vnũ, quod eſt neceſſariũ, ſuperuacuis reſectis. Vnũ eſt neceſſariũ, ait dominus noſter: quod ſibi munus Magdalena deſumpſerat, vt ſederet iuxta pedes domini, & audiret verbum illius. Verbum, quod cœlum ac terram ſtabiliuit. verbum, quod multi Reges & Prophetæ deſyderarunt audire, non tamen audiuerunt. verbum, quod qui vere ſemel, ac bona fide auſcultat, dicit deinceps: quo ibo abs te? verba vitæ æternæ habes. capitur non tanquam a Sirenibus, vt fallatur: ſed tanquam a

Similitudo appoſitiſſima.

Vox Petri chriſtianiſſima.

quam a maximo bono, vt beetur. Hæc eſt vita æterna, vt cognoſcant te Pater, & quem miſiſti Ieſum Chriſtum. Quid alijs eſt opus? ſuperuacanea ſunt omnia, in quæ Martha turbabatur, de quotidiano alimento, ac miniſterio ſollicita. Quę ſi ea cauſa verbum audire omittat, & in eiuſmodi opere euagetur, & tanquam mandatam ſibi ſtationem deſerat, conuicio ac fuſte admonetur flagitij. Nihil neceſſe habemus veterum rerum geſtarum monumenta euoluere, aut rogare a ſenibus, quid ſua, & auorum memoria ſit actum. Res noſtri temporis, res noſtræ memoriæ repetamus, in quibus plurima inueniemus dei flagra, atque ea atrociſſima, patribus & auis noſtris noua, atque miranda. Ecquando per hos triginta annos Europa a bello ceſſauit? Quod genus improbitatis, inhumanitatis, ſæuitiæ eſt prætermiſſum? Mitius pugnaſſet homo cum fera, quam cum homine, & quidem fratre ſuo: quando fratres omnes efficit communis parens Chriſtus, & per eius ſanguinem innouatio creaturæ. Vidit noſtra ætas vltima crudelitatis exempla, incendia vr-

Vita æterna, deum cognoſcere.

Oēs ſumus fratres in chriſto.

 bium,

bium, populationes agrorum, vaſtitatẽ regionum, fontes veneno infectos, aſſos pueros, depapillatas fœminas, tortos inhumaniſſime homines, vt pecuniã prođerent, ſæpe quã non habebãt: omiſſam, imo vero irriſam verecundiam, & deſpectum ſacrorum, ſexus, ætatis, valetudinis, omnia promiſcue vexata, compilata, rapta, violata, cæſa, &, quod ſuperat indignitatem omnem, ab ijs, qui dum illa agerent, Chriſtũ & implorabant ipſi, & implorari ab ijs, qui patiebantur, audiebant. Turcica peſtis diſcordia noſtrorũ principũ ad ſuas vtilitates abuſa, paulatim viſcera Chriſtiani orbis depaſcens, quantam partem exedit, & a nobis auellit? Acceſſerunt fames: vt, quo nihil eſt auditu horribilius, homines in publico præ inedia ſternerentur mortui, & bucceam panis implorantes, ſpiritum exhalarent: nec erat qui dimidio pane vitam hominis vel poſſet redimere, vel vellet. Mox paulo integræ ciuitates terræmotu ſunt abſorptæ. Et ne quis eſſet a periculo immunis, morbi vniuerſi ſunt Europam peruagati, non illi modo veteres, & peruulgatæ febres, pleuritides,

Mala noſtræ ætatis & incõmoda.

Fames horribilis.

Terræmotus.

Morbi.

lues

lues epidimię, ſynāchæ, & alij iā vſu facti notiores medicis: ſed noui, inſoliti, inuſitati, horribiles, abhominabiles. Primum ſcabies Indica, quam aliæ nationes in alias nominatione reijciunt. Sed quid iuuat, ſi re non ab ſe deijciunt, ac depellunt? Nam ira Dei effecit, ne cuiuſquam ſit peculiaris: omnium eſt communis facta. Quam eſt fœdus morbus? quā contagioſus? quantū in eo faſtidij, moleſtiæ, periculi? quam eſt infinitus? Quando auditum erat hoīes perire tuſſi? At perierunt annos ab hinc circiter viginti in Gallia, vbi tum ipſe eram. Quæ monumenta, quæ literæ medicorum non ſudorem, velut rem omnium ſaluberrimam commēdarunt? Quid lætius audiebant, quibus curæ erat ſalus ęgri, quā ſudare eū? quod ſignum proſperum magis, & fauſtum? At noſtro ſæculo medicina verſa eſt in venenum, ſalus in perniciē, vita in mortem. Nihil triſtius, nihil formidabilius, quam ſudare eum, qui nobis ſit charus. Equidem non ignoro exercuiſſe aliquādo dominū Eccleſiam illam ſuam meliorem, quam multo habebat chariſſimam: obieciſſe eam ſæuitiæ atq; immanitati

Scabies indica, le præ ſimilis.

Tuſſis.

Sudor.

principum, qui eam ferro, igne, beſtijs, noui & exquiſiti generis ſupplicijs, ac cruciatibus ſunt perſecuti. Sed ita illa omnia tum contingebant, vt appareret blandiri, ac indulgere Deum, non punire. Exercebatur patientia ſanctorum, corroborabatur fides, augebatur in deũ fiducia. Fiebant in horas, in ſingula momenta chariores, atque acceptiores imperatori ſuo Deo. Currebant alacres in mortem, currebant læti, tanquam ad breuiſſimum ſempiternæ beatitudinis gradum. O felices, o magnanimi heroes, nati melioribus annis, vt ait de ſæculo poeta, neſcio quis. Illi exercebantur, vt filij a patre. nos punimur, vt ſerui nequam a domino, toties per nos offenſo atque irritato. Illi ceu in nobili quodam agone certabant ſpectaculum: quemadmodum Paulus inquit, angelis & hominibus. nos tanquam in viliſſimo ac ſordidiſſimo piſtrino molimus, ac ferimur: peiores quotidie ac nequiores. Non perſequitur nos tyrãnus Chriſto inimicus, propter Ieſum Chriſtum. Beati eſſemus, ſi id fieret: quemadmodum promiſit in Euangelio ſuo Chriſtus ipſe.

Olim currebãt ſancti in mortem.

Vergili⁹

Beati, q ob Chriſtũ perpetiuntur.

ſtus ipſe. Sed cœlum, ſed elementa, omnis nos denique creatura vrget, ac premit: irata filijs immorigeris, mancipijs nequiſſimis, ſubditis rebellibus, affectis tanto beneficio, & ingratiſſimis. Sanctis illis martyribus certamen exacuebat virtutem, ignis purgabat aurum obryzum. Nos calamitates indurant, & callum obducunt conſuetudini peccandi: ne caſtigationes ſentiamus, & fructum amittamus diuinæ reprehenſionis. Humanum genus miſerius eſt indies, & peius. O fratres: vtinam vel nos eſſemus nati illis temporibus, vel hęc noſtra in illa mutarentur. Non quod optē eccleſiæ perſecutionem, in qua ſcio eſſe tam multos male firmos: ſed ex voto & animo meo, ac quorundam loquor, vt id nobis eueniret. Mallem enim vitam hanc, quam velim nolim naturæ debeo, quam natura ſingulis pene horis, tot caſibus, tot diſcriminibus, tot morbis, tot doloribus armata, & minabunda a mę repoſcit, Chriſto potius reddere, quam naturæ. O felix mors, exclamat diſertus ille, quæ naturæ debita pro patria eſt potiſſimum reddita. Noſtrą autem

Humani generis miſeria indies augeſcit.

Felix mors, quæ nos a calamitatibus liberat.

autem patria, quę alia eſt, quam cœlum? noſter princeps, libertas, beatitudo noſtra, quæ alia, quā Chriſtus, & pater dñi noſtri Ieſu Chriſti? Non beabit me Cæſar, aut Pompeius Romæ conſul: non Themiſtocles, vel Alcibiades Athenis Archon: nō Athenæ ipſæ, aut vrbs Roma: in quibus plęriq; omnes erant mali, ac proinde ſerui miſerrimi: ſed cœlum, & immortalitas, & Deus, fons bonorū omnium. Venit ad nos filius ipſius. Vidimus illum, & diuinam eius maieſtatem non remittentem modo peccata, id eſt, ſanantē animos, verumetiam omnibus morborum generibus ac modis pręſentiſſima remedia adferentem. Nihil illi opus pharmacis & fomētis, non dieta, non cauterijs, & carnificina chirurgica: ſed vnico verbo oris ſui. Nimirū eodem illo verbo inſtaurabat hominem, quo condiderat. Vidimus non confirmātem modo triſtem, ac profligatam valetudinem: ſed mortuum, deploratum, ſepultum, iam eſcam vermium, iam obliuioni traditum, integritati reſtituentem & vitæ. Quid alium quærimus medicū? quid alia remedia, præſertim in morbis?

Omnib9 ſemel morbis medetur Chriſt9.

quibus

quibus ille teſtatũ vult nobis eſſe iraſci ſe,mores ſibi noſtros vehementer diſpliceere.In eiuſmodi morbis profugere ab illo,nihil prodeſt:perfugere ad illum, hoc demum prodeſt.O dies illos atros ac funeſtos,quũ viri animoſiſſimi,relictis, domibus ac familijs,fugerent:nec qua,nec quo fugerent,videbant.fugiebant tantũ viri,quorum plæroſq; ſcio quantumlibet periculoſum, & graue præliũ nihil cunctaturos aggredi: qui & circa ſe ſtrages hominum peſte abſumptorum aliquando viderant: qui ſe peſte ictos non ſemel: qui etiam in Britannia bis, ter ſudauerant. Quid ergo illud erat? Nimirum & in bello terrent homines, & in alijs peſtilentijs natura. hic terror non humanus erat, non naturalis, diuinus erat: Deus tantæ continuationi delictorum infenſus, non oculos modo, & ſenſus omneis corporis indignatiõe ſua hebetabat:ſed fortes animos, atq; animoſos ſpiritus debilitabat, ac proſternebat. Quæ formido? qui diſcurſus? quæ anxietas? quæ tenebræ? quæ nox circum oculos,circum animos,ac mentes? vt nemo vnquã verius deprehendiſſet,quod ſcrutator

Perfugere ad Chriſtũ, prodeſt.

Deus ob peccatorũ perſiſtentiam nos conturbat.

tator quidam naturæ rerum dixit: Nulli animantium pauorem eſſe confuſiorem, quam homini. Sed perterrefaciebat eos ille terribilis, qui aufert ſpiritum etiam Principum: fuga vndique. Sed quid iuuabat, ſi non effugiebant? videlicet quod & ſeipſos circunferrent, quos debuiſſent effugere, & ab ipſo fugerent ſuffugio. Vitabant vrbes & frequentias: abdebant ſe in agros, in ſolitudines, ac deſerta loca. ſed illa tam aperta, & frequentia erant perſequenti deo, quam fora, & templa, & celeberrimæ vrbium partes. Quo ibo a ſpiritu tuo? aut quo a facie tua fugiam? Si aſcendero in cœlum, tu illic es: ſi deſcendero in infernū, ades. Si ſumpſero pennas meas diluculo, & habitauero in extremis maris. Etenim illuc manus tua deducet me, & tenebit me dextera tua. Et dixi: Forſitan tenebræ occultabunt me: Et nox, illuminatio mea in delitijs meis. Quum ille nos caſtigat, quum ferit, non ab ſe repellit: ſed ad ſe reuocat. Quid ergo vitamus accerſentem? quid reformidamus inuitantem? quum iraſcitur, ne humanis fidamus viribus, non naturæ totius:

Pſalmographus.

Pſal.138.

ræ totius: ſed illius infinita bonitate, & clementia paterna. Quis eſt enim, qui nos de manu eius poſſit eruere? quis reſiſtere voluntati eius? Non cœli, non elementa, non angeli, non cunctus hic mundus in vnum conſentiens, ac conſpirans: qui nutu & voluntate illius conditus, eadem voluntate perſeuerat: nec punctum quidem temporis amplius futurus, ſi nolit. At dicunt quidam fugiendam eſſe iram dei, quod ego ita eſſe faciendum & fateor, & admoneo, & vehementer exhortor: ſi modo recte intelligatur quid ſit iram Dei fugere, aut quomodo fugienda ſit. Ne quis diuinæ vltioni ita ſubducturum ſe arbitretur, vt humanæ. Nam homo quãlibet princeps, & opinione ſua, atque adulatorijs nuncupationibus potens, nos iratus vel in ſaltu aliquo, & ſolitudine latentes non inueniet, vel alienam ditionem atq; imperium ingreſſos non capiet, vel receptos a maiore aut pari poteſtate non audebit lædere, vel non poterit. At Deo mundus hic vniuerſus, & quem videtis, & quem non videtis, minutiſſima eſt portio illius regni, ac poteſtatis

Nõ nr̃is viribus, ſed ſola dei fidendum bonitate.

Ira dei fugiẽda.

ac poteſtatis in finitæ. Cœlum & terram ego impleo: dicit dominus. Conſyderate quemadmodum in iram eius eſtis ingreſſi, facile quemadmodum egreſſuri ſitis, ſcietis. Animi flagitia & delicta ini micos vos illius fecerunt, virtutes amicos facient. Violatio diuini iuſſus hominem reddit filium iræ, cuſtodia eiuſdem iuſſus reconciliat eum patri ſuo. Vos amici mei eritis, inquit Chriſtus, ſi feceritis, quæ ego præcipio vobis. Sic effugitur ira dei per pietatem, quam per impie tatem laceſſiuimus. Hæc vna eſt ab eius ira declinatio, hoc ſolum effugium: obſequentes nos præbere illius monitis verius, quam imperijs. Non loca, nō pharmaca, & medicamenta, & antidota, non natura quanta quāta eſt, ab eius ira pręſtabūt nos tutos: ſed gratia & pax illius: quam conſeruabimus, ſi ſimus filij obœdientes, imitatores illius filij naturalis, qui factus eſt obœdiēs patri vſq; ad mortem. amittemus vero, ſi rem vllam creatam voluntati illius prætulerimus. An non æquū eſt, vt quiſq; eius rei opem & auxilium imploret, atq; expectet, quam habet potiſſimam? Si, cui nihil eſt in vita potius,

Pc̄cātū hominē reddit inimicū deo, reſipiſcētia reconciliat.

Pax dei nos ab eius ira tutos efficit.

ta potius,quã Deus,Deo fidat: Deũ ſibi præſidẽ poſtulet ac precetur:indubie ad= erit.Sin pecuniã,aut vanum honorẽ,aut affectum ſuũ,aut amicũ, aut filium Deo antepoſuit:ab illis ſperet ſalutẽ, quæ ha= bet:quã Deum,priora & antiquiora.Hu manum genus in rebus bonis quotidie ſegnius, atq; inertius, mirũ quã in malis omnibus ꝑficiat. Omnes bonæ artes ac diſciplinæ,ingenijs & ſapientiæ profutu ræ iacent: incultiores ſunt hodie, quam quũ primũ ꝑferrẽtur. Videas illa omnia, ſicut ait Poeta: In peius ruere, & retro ſublata referri.Omnes prauę artes,& in mutuam perniciem ab hominibus exco gitatæ augentur,excoluntur,vigent:in= ueniunt ſemper magiſtri earũ,ſemper di ſcipuli alij alijs ſuccedunt, imo vero ma= gno prouẽtu ſuccreſcunt.Sapiẽtia & pie tas deſertæ ac neglectę:niſi paucorũ quo rũdam opera & diligentia fulcirentur, prorſum conciderent. Ergo nouum vir= tutis genus iam pridẽ nullũ extitit. no= ua vitiorum,flagitiorum,ſcelerum gene ra quotidie: etiam, quum rem credeba= mus ad vltimum eſſe perductam:nec lo= cum eſſe amplius nouo inuento. Quot

Cõſternatæ bonæ artes.

Vergili⁹

Sapiẽtia & pietas pene obrutæ.

D ſunt

ſunt ſæcula, quum maiores noſtri conqueruntur ad faſtigium ſcelera perueniſſe? At proximum quodque ſæculum demonſtrauit, ne ad medium quidem aſcendiſſe: quum ſuperiores in cacumine clamarent conſiſtere. At hæc ætas prioribus oſtendit, nimis præmature illos eſſe conqueſtos: vix cœpiſſe naſci flagitia: quum ipſi tanquam adulta deflerent. Quotidie nouæ vitiorum, improbitatum, ſcelerum facies ſunt cum magno bonorum gemitu ſpectandæ. Nouæ ſtatim morborum formæ ſubſequuntur. Nimirum morbi, qui in humanum genus propter humana delicta inuaſerunt, non aliter quam delicta ipſa exiſtunt. Nouitatem horum trahit illorum nouitas, copia copiam, atrocitas atrocitatem: vt nullum eſſe poſſit certius aut euidentius argumentum ſcelerum, quã valetudo per gentes tam affecta. Taceamus in præſentia de peſtilentia, de fame, de terræ tremoribus, de bellis. Quemadmodum noua & inſatiabilis libido, Indico eſt malo punita: ita ſudore hoc lætifero duo vitiorum genera videntur mihi eſſe vindicata, noua, effrænia, inexplebilia,

Nouæ vitiorũ & morborũ formæ quotidie naſcunt.

plebilia, infinita: Gulæ intemperantia, & Auaritia. quæ duo mala diuerſiſſima, ac prope contraria & inimica, mirum quanta hoc tempore conſenſione ſint ſeſe mutuo complexa. Brutas omnes animantes condidit Deus capite in terram deuexo, abiectas ad curam ventris & corporis. hominem erexit ad ſuſpectum cœli, ad cultum animi, ad captum diuinitatis, & proinde ad immortalitatis curam. Quale eſt, quam contra naturam, animalia omnia paſtui nata & condita, obuijs eſſe ac a natura paratis cibis contenta: & potu illo, quem idcirco videmus eſſe vbique promptum, atque expoſitum? Solum hominem aſpernatum ſalutaria naturæ, ſeu Dei potius munera, ex vltimis terris ac mari accerſiſſe: quod laſſum atque languẽs palatum non ſatiet, ſed irritet: vellicet ac laceſſat, non confirmet: & magis ſe declarare natum eſſe ad corporis ſeruitutem, quam pecora: quæ, vt inquit ille, natura prona, & ventri obœdientia finxit. Non ſufficit quicquid eſt in cœlo volucrũ, quicquid in terris quadrupedũ, ſiue ferarũ, ſiue cicurũ in eſum noſtrũ, & patinas

Gula. Auarita

Cur deus hoiem capite i cœlũ ſublato condiderit.

Dictũ inſigne.

 nas

nas veniſſe:niſi etiã varijs, & ſubindẽ nouis condituris atque apparatibus menſæ inferantur. Non periculum tuetur piſces, non locus in extremo mari, non labor aucupandi aues, non curſus leporẽ, non defendunt apros ſui dentes, nõ ceruos cornua, vel pes in venere pernicioſus, non ſerpentes venenum, omnia ſcrutata eſt ingluuies inſatiabilis: nec contẽta vel luxuriam ſuã ſatiaſſe, vel oculorũ cupidinem, herbas conquiſiuit vndique: & ex alio orbe extra ſolis & cœli vias, attulit piper, cinamomum, zinziber, macidem, nuces muſcatas, gariofilos, ad cõdimẽta. Quid facturi, ſi hæc eſſent aut vilia, aut ſalutaria: ſic præſertim quemadmodum a nobis ſumuntur? Quid ſibi vult tanta ciborum diuerſitas & aduerſitas: vt iam non neceſſitati, vel delectationi, ſed oſtentationi comedamus: Miſeri, hæc omnia vel aſpectu ſolo ſatiãt. Minus ex multis ferculis comeditur, quam ex vno, & ſalubrius vno viuitur. Nihil aliud clamant literæ medicorum, quam varietatẽ ciborũ homini eſſe peſtilentẽ, peſtilentiorẽ condimentorũ. Quid ſunt factura tot aromata in corpore? Non cibum

Ingluuies humana inſatiabilis.

Ciborum varietas hoĩ peſtifera.

bum coquent, ſed iecur & pulmones in‐
flammabunt. Age vero, cuiuſmodi acce
dit potio? Aqua, credo, ſaluberrima ex
puro vel fonte hauſta, vel gurgite: vt qđ
ſufficit beſtiæ, ſufficiat homini tanto mi
nus corpori dedito. Quid æque & ad re‐
frigerandos ardores illos ciborum cõue‐
niret? & ad eluendam tantam variarum
rerum colluuiẽ, quantam in ſtomachum
coniecimus? Procul abſit is furor: ne vi‐
nũ quidẽ dilutum: & modicũ, quale Pau
lus Timotheo indulget propter ſtoma‐
chum, & infelicem valetudinem. Nihil
tale, imo igni ignis additur, flamma flã‐
mis accẽditur. Primum generoſiſſimum
& fortiſſimũ vinum ex Creta, vel Chió,
vel Bethyca aduectũ: quod ſatis ſit etiã
glaciei accendendæ. Tum accedũt Gal‐
lica, & Germanica: quæ quoniã ſunt te‐
nuiora, & minus putant̃ habere roboris,
vitiãtur melle, calce, ſulphure, alumine,
& aliјs rebus dictu deteſtabilibus: vt pu‐
gnatiora videãtur, id eſt, citius inuadant
caput: nec reſtingant ſitim, ſed accendãt:
vt tanq̃ ſi aquam intercutẽ patiare, ſitis
irritetur potu. Prætereo quæ per ebrie‐
tatem in pocula ingerũtur: caſeus recẽs

Vinũ dilutũ, idq́ parce bibendum.

Quonam pacto ſoleat corrumpi vinum.

coactus, lac, poma, caro conciſa, piſciculi: vt appareat nihil magis laborare illos, quã vt miſerrime pereant. At ſunt loca, in quibus vites non proueniũt, ibi exco- gitarunt ceruiſiam: ſed quam coquunt ex lacuna, & obſcœniſſima vrbis totius aqua: in quam plurimæ cloacæ, atque etiã foricæ influant. Nam eam demum in primis probant. Quod ſi qua ſit fluens, & paulo nitidior: quemadmodum equos ferunt non ſolitos de flumine bibere, ni prius aquam pedibus turbarint: ita iſti arte, quod eſt liquidum incraſſant, & quod purum, corrumpunt fimo, lotio, & rebus alijs, non ſine honoris præfatione nominandis. Addunt ea, quæ ceruiſiam non minus validam ad inebriãdum red- dant, quam quodcunque vinum vbicũ- que natum. Tum ſe vere beatos ren- tur, ſi eo ſe genere vini aut ceruiſiæ ex- pleant, & infarciant. ebrietatem ſibi eiuſ modi potionis imprecantur. Olim ebrie tates legimus apud ſæculum prius, ſed paucorum: quæ commemorabantur tan quam monſtra: & ij vinum bibebãt me- rum, non meras peſtes, vt noſtri iſti. Qui quum plurimum potent; viuere tamen ſibi non

Ceruiſia.

Ad morẽ equinum collatio.

ſibi non videntur: niſi etiam potent ſæpiſſime. At quomodo ſe mutuo accipiunt? Niſi diſcedant omnes ita diſtenti, vt parum abſit, quin rumpantur: niſi ita vino obruti, vt nihil ſit in toto homine, quod officium ſuũ poſſit facere, non ſibi amicus ſatis pro amicitia videtur amicũ excepiſſe: id eſt: niſi belluam remittat, q homo venerat. Tum triſtis demittit triſtem, & ille in poſterum non ſatis humanus ac ſcitus conuiuator iudicatur: quã notam non minus timent, quam mali viri. At vero ſi ſub menſas conuiuas ſuos omneis cõſtrauerit, vt ibi totam eam noctem ſtertant, & ſemiſomnes iam multo die ſurgant, potum poſcentes: is demum optimi, atq; humaniſſimi domini meretur nomen. illum vt magnum virum reuerentur: ab illo inuitari, ducunt feliciſſimum. O pudendam mentium cæcitatem. Tam ſpecioſum eſt hominem exire de poteſtate mentis, exuere hominem, induere belluam, imo vero ſtipitem & ſaxum? O gulam deſperatam, vt in ventrem venena illa inijciant, mori non recuſant. At qua morte? cruciatuum, & perpetui ſupplicij plena.

Improb⁹ cõuiuiorum abuſus.

In gulæ obnoxios

 Hinc

Gulæ & ebrietatis incommoda.

Hinc enim totum corpus, velut grauiſſimo in illud tormento adacto cõcutitur, & tremit. caligant oculi, obſurdeſcunt aures, caput in vertiginem rotatur, impletur corpus aqua intercute, diſſoluitur paralyſe, innodatur ac frangitur morbo articulari, cadit morbo comitiali, ſcatet fœdiſſimis papulis, puſtulis, ac vlceribus teterrimis: vt non immerito ſit a multis dictum: plures gula perire, quam gladio. An vlla eſt cuiquam mortalium voluptas tanti, vt eam non recuſet, qui ſciat certiſſimum cruciatum ſtatim poſt illã ſecuturum? At iſti qua hora illis ſunt tã acerbis doloris facibus liberati, ad potũ recurrunt. Si quis ad neceſſaria vocet officia, ſi operam illorum roget, excuſant valetudinem: manus & pedes oſtendunt faſcijs deuinctos: & ſe commiſerantur. Sin ad ganeam aut popinam, portari ſe illuc geſtatorio iubent, qui ingredi non valent: in lectum paulo poſt recaſuri, & medicorum imploraturi opem: graues ſibi, vxori, toti familiæ: impotes ſui, inepti ad omnia vitæ munia. Negant ſe propter hæc omnia incommoda tanta voluptate priuari velle. Tanti ne tantulam dele

lam delectatiunculam? quam equidem in illis compotationibus nullam perſpicio. Nam donec ſedata ſit fames, donec ſublata ſitis, ſit ſane aliqua ex deſyderio naturalis voluptas. At poſtquam eſt naturæ deſyderãti factum ſatis: quæ poteſt eſſe ex ſuperfluo delectatio, vtiq; mea ſententia non maior, quam ſi quis pannos aqua madefactos in os ingerat, quod genus eſt in carcere quæſtionis. Itaq; alios credo ad potandum conſuetudine adduci, vt ad aleã inuitẽtur: alios inflammari laude: (Nã eſt huic furori apud quoſdã ſuus honos) alios ſpecie quadam comitatis: quod inhumaniter videãtur facturi, niſi in conuiuio largius potẽt: ſcilicet q; ſic obtinuit grauis tyrannus cõſuetudo, vt in conuiuio & dominus ad potãdum inuitet, & alij pareãt: vt iã cœnæ iſtorũ, ac prandia, humanum conuiuij nomen continentiæ, ac moderationis admonitionem prorſum amiſerint. mõſtra ſunt, non vno digna nomine. Compotationes primum, hinc conuicia, poſtremo inſaniæ: & degeneratio ab homine. Denique nullam eſſe voluptatem vel hinc licebit cognoſcere: q; poſt mediũ cõuiuiũ

Nulla in compotationibus delectatio

Lepidiſſima cõparatio.

Grauis tyrãnus conſuetudo.

ſine ſenſu vorant,non edunt: glutiūt,nō bibunt.nec aliter in corpus ingerunt cer uiſiam , & vinum, quā lapides in puteū. Quid ſentiant , qui mentem iam omnē, & ſenſum crapula demerſerunt, vt nihil eorum exiſtat? Iſtos ne ego credam dele= ctari vnq̄? Non magis vtique quā lapi= des,aut ligna. Etiam ſi omnis Dei ceſſet vltio,atq; indignatio:& naturæ vnius vi ribus res tota adminiſtretur:an non hæc ſatis ſunt,ad creanda quotidie noua,gra uiſſima, execrabilia morborum genera? Miramur nunc demum ſudorem hunc natum? Ego vero miror hos centum an= nos non continenter regionem hanc ve xaſſe,atque afflixiſſe. Quis furor eſt tam cæcus ſe ire perditum ? nec exiſtimare ſe eſſe hominem , niſi quotidie fiat bellua? vt tranſeam rixas,contentiones,plagas, cædes , quæ per ebrietatem quotidie de= ſignantur:cæſas vxores,liberos , inquie= tatam familiam , profuſa patrimonia , dirempta connubia , iacturam pudici= tiæ,adulteria : & alia fœdiſſima facino= ra, quæ homo in ebrietate perpetrat , dū ſibi videtur ludere. Magiſtratus nō de= berent ſic de ſuo ſentire munere,vt ſe ad tuendas

Non magis ſentiunt crapulati, quam lapides.

Magiſtratuum cura.

tuendas modo ciuitatis pecunias creatos cenſerent. Non ſunt Conſules, non Senatus, cuſtodes pecuniæ: cuſtodes ſunt ciuitatis, in qua præcipua pars, ſunt animi: hinc corpora, minima & poſtrema, cura pecuniæ. Itaque quem rerum ordinem in natura hæc obtinent, eundem in cura deberent obtinere: vt præfecti ciuitatibus adminiſtrandis, ac populis, primum omnium darent ſtrenuam operã, vt viris bonis imperarẽt. Quid enĩ operoſius, aut grauius, quam malos regere? Tum vt ſana, & valentia eſſent corpora in cœtu illo ac multitudine. Nam quid poteſt recte geri afflictis corporibus, & triſti valetudine profligatis? Quis ſanus non admiretur adulteratum, & corruptum numulũ, hominem diro, atque immani incendio tradere, vitiatorem vero, & corruptorem eſculentorũ ac poculentorũ ſecurũ eſſe, atq; adeo, ſi deo placet, honoratũ quoq;? Quantulum eſt numus præ iis, quæ ingrediũtur in corpus? Nulli nocet adulterinus numus, ſi in tabernis admittatᷣ. at cibus, aut potus ſimul corruptus in corpus admiſſus, lędit. & id lędit, ꝓpter qđ pecunias expetimus tantopere.

Debent eniti ciuitatũ præfecti, vt viris bonis imperẽt.

tantopere. Et quum in vtroq;, nempe ci-
bo & potione, magna eſt adhibenda di-
ligentia, ne quid ſit corruptum, ne quid
noxium: quod videmus a veterũ pruden
tia factitatum: & fit in Italia atq; Hiſpa-
nia: tũ vero in ijs, quę bibuntur, exactio-
re ſunt omnia cura, ac prouidentia ani-
maduertẽda. propterea quod noxius ci-
bus nocet quidem, ſed lente: ita vt anteq̃
vim illam ſuam animantis naturæ ini-
micam queat omnino exerere, atq; ex-
plicare, occurri poſſit artis beneficio, &
vis illa graſſans nondũ in totam poſſeſ-
ſionem corporis admiſſa, ſalutarium ad-
uentu pelli. at potio ſtatim in venas pe-
netrat, ſtatim in vitalia, & continuo prę-
liatur: vt incautum atq; inopinantẽ ho-
ſtẽ opprimat, anteq̃ ſubueniri poſſit. Ad
hæc dabunt magiſtratus operam monẽ-
do, hortando, exemplo, minis, pœnis, ne
ciues habeant vinolentos, id eſt, non ci-
ues, ſed ſaxa in foro, aut ædibus affixa.
Quid enim intereſt, quũ ebrium habes
domi, talem ne habeas hominem, an ſta-
tuam mutam e marmore? niſi ꝙ ſtatua,
& minus adfert moleſtiæ, & non minus
habet hominis. Tum etiam curabunt:
ne opifices,

Adhibenda maior diligẽtia circa potũ, quam cibum.

Magiſtratuũ partes in regendis ciuibus.

ne opifices, quicquid in tota hebdoma-de aſſiduo labore congeſſerũt, vna hora in caupona effundãt: quũ interim vxor, & parui liberi inedia contabeſcant do-mi, & ipſe quum morbus inuaſit, ilico ad emendicandam ſtipem manum im-pudenter porrigat. Naſcitur ex tam im-modicis atq; immanibus voluptatibus, ex tam profuſo proiectoque gulæ luxu, auiditas pecuniæ inexplebilis, immenſa, furor & rabies mera potius, q̃ auaricia. Auaricia
Nam vt nullus eſt edẽdi, potandi finis, nec onerandi menſas omnibus: quæ vſq; terra, & mari, & cœlo proueniunt: hæc tanta corporis cura, iuxta veterẽ ſapien-tum ſententiam, maximam animi incu-riam parit, relinquitur animus deſertus, incultus, ſpinis & ſqualore obſitus ac horrens, corpus & caro excoluntur, illis indulgetur, omnia in illorum ſeruitutẽ occupata. Hinc, quod caro potiſſimum requirit, atque efflagitat: totus hominis amor in illam conuertitur, ne quid emi-cet, atque exiſtat foras. fit quiſq; carnis ſuæ amator, oſor aliorum. Extincta ho-minum charitate inter ſe, & incenſa ar-dentiſſima face in cuiuſq; pectore erga ſemetipſum,

Cato.
Democritus.

E mortua charitate, omnis gnis voluptates diſquiruntur.

ſemetipſum, imo erga id, quod vilius ac obſcœnius eſt in vno quoq;, vt illi ſatiſfiat: quæruntur vndique, & conuehuntur inſtrumenta voluptatum corporis: nempe pecunia, & quicquid pecunia parari cōſueuit. Vnde acquiratur, vnde rapiatur, nihil ad rem cenſent facere. prædas vndecũque agunt: (tanq; in hoſtico verſentur, quum iam nullus ſit amicus) ex alienis, ex ciuibus, ex neceſſarijs, ex propinquis, ex parentibus, ex filijs, ab vxore, a marito, a ſua quiſque mente, ſi quid poſſideret. q̃ꝗ etiam id quod poſſidet, ſeruire voluptatibus ancillæ carnis cogunt: nempe iudicium, rationem, artes, & conſilia omnia. A diuitibus clam ſurripiunt, pauperes propalam ſpoliant: non aliter, quam latrones in ſaltu. Vt quiſq; eſt opulentiſſimus, & ad pellendam, & ad referendã iniuriam paratiſſimus: ita eſt maxime in hoc latrocinio tutus. Lupus non eſt lupinam, nec coruus coruinam, vt eſt in prouerbio. Quibus nullæ ſunt vires ad amouendam ab ſe, ac declinandam iniuriam: hi ſunt venationis huius prędа certiſſima: vt lupis oues, & vulpibus gallinæ. Cibus diuitum, inquit

Vt quiſq; eſt ditiſſimus, ita latrociniũ tutius põt agere.

quit Salomon, ſubſtantia pauperum: id quidem ſemper. ſed nũc tamen ea eſt negociandi excogitata ratio, & rei faciendæ: vt diuites in immenſum augeãt ſuas opes, & omnia ad perpaucos quoſdam contrahantur. Nam quiſque quam per facultates poteſt, latiſſime tendit retia: pauperes vero breui tempore nihil omnino habeant. Et qui ſemel cœperit labi, eum nullæ humanæ opes poſſint ſiſtere. Nulla ærugo, nulla gangræna, quod inuaſerit, ita exedit: vt horum tẽporum negociatio, quem ſemel cœperit arrodere. Ergo tenues homines diuitibus ſunt iam, non pro hominibus: ſed pro aſinis, aut bubus: atque vtinam pro his, nam aſino & boui ad meridiem & ſerum quieſcenti ab opere datur pabulum: pauperi poſt aſſiduam, & graue operam: & cibus adimitur, & cogitur cum vxore, ac familia fame conſici, ac interire. Quis hoc vnquam audiuit, operam, ſimul & famem indici? Chriſtiani, vbi eſt Chriſtus veſter? vbi charitas legis? vbi manſuetudo gratiæ? vbi exemplum dei noſtri: vt ſic diligamus inuicem, quemadmodum ille dilexit

Salomonis dictũ.

Pauperes iã habent pluſq̃ boues & aſini.

Ioan. 14.

dilexit nos? qui quantum potuit, pro nobis dedit, nempe ſemetipſum totum: vt nullam particulam reſeruaret, quæ non in tolerandos cruciatus perferretur noſtra cauſſa. Tranſeo leges ciuiles, mores, atque inſtituta maiorum, iūs ciuitatis, præcepta philoſophiæ. hæc non audiſtis, quāobrem patior. (Nam ignorare literas, imo nihil ſcire, alij nobilitatis eſſe ducunt, alij opulentiæ.) Certe baptiſati eſtis. Chriſtiani nominamini. Euangelium profitemini. hæc diſſimulare non poteſtis. baptiſmi igitur vos admoneo: Chriſtum in memoriā reduco, ad euangelium aduoco, omnia hæc ſunt referta charitatis. proximus eſt cuiq; alter ipſe. Cur ergo quiſq; ſeipſum arrodit, exedit, conſumit? Sed vos clamāte auaricia, tinniente numo, nihil auditis. fulgente auro, nihil cernitis. Perijt in vobis humanitas, reſpectus omnis charitatis, verecundia Chriſti, metus potētiæ numinis. omnia ſunt vnica voragine auariciæ, & velut charybde quadam abſorpta. Pater filio, filius patri, vir vxori, vxor viro propter pecuniam renunciat. nullum charitatis pignus, nullum adeo ſacrum beneuolentiæ

Ois virtutis forma iā extincta eſt.

uolentiæ nomen,quod non ſeparet, diri-
mat,diuellat ſordidiſſima hæc terræ æru
go , vnde pecunia cuditur . Qui habet
ſubditos,exugit,deglubit eos : & quum
poteſt,etiam deglutit. poſſeſſor agri ex-
primit & vexat ſuum colonum:colonus
exhaurit oppidanum. Negociator, tan-
quam hyrudo , quemcunq; arripit : non
mittit cutem,niſi plenam cruoris,vt poe
ta dicit.Idem vt ſe expleat:non ſolũ ipſe Horati⁹.
edit,&vorat:ſed alios quoque a comuni
bus herbis & paſcuis expellit , vt iuue-
nis & robuſtus equus vetulum ac ſtrigo
ſum. Iam non ſolum mercimonium pa
rit numum:ſed numus numũ : quod eſſe
contra naturam res ipſa clamat, & gen-
tilium philoſophi intellexerunt. Nuper Ariſtoteles.
nomina quærebantur,quæ prætenderen
tur tantæ impudentiæ , tanquam deus
tam hebeti eſſet viſu,vt ſic tecta non cer
neret. paulatim inualeſcente auri fame,
excuſſus ac proiectus eſt omnis pudor,
& nomina detracta . Falces , ſunt falces
nominatæ:ficus,ficus . Pater filio non iã
numulum vnum ſine ſpe fœnoris mu-
tuaret, & quantum ſit ſorti acceſſurum,
diſertis vult verbis in literis poni. ex ijs,
E qui ea

qui ea ſunt auſi facere, non defuere, qui optarint licere. ex ijs qui optarunt, inuẽti ſunt, qui auderent pronũciare licere. Sic videlicet pleræq;, imo omnes prauæ, ac nefariæ opiniones ex deſyderijs ortũ habent. Quomodo poteſt inter Chriſtianos licere, quod eſt contra charitatẽ, contra euangelium? Quomõ poteſt inter homines licere, quod eſt contra ciuilem ſocietatem, contra naturam? Sed non eſt opus longa confutatione: quoniã ea res non tam ignorantia clauditur, ꝙ prauo affectu. Vobis quidem oculos cupiditas obſtruit, imo etiam eruit. Cæci eſtis: ſed dominus veſtras videt inſanias, veſtras fraudes. Vos ſurdi: ſed dominus audit gemitus pauperum, & querimonias de vobis. Dominus vltor eſt viduarum, dominus tutor orphanorum, protector pauperũ. Ille vos caſtigauit, ille terruit, ſed adhuc vt filios pater. Sudorẽ immiſit: quomodo potuit clarius oſtendere, quid puniret? Sudant diſtenti crapula. ſudant diſtenti ſudore. An non vultis eos reſudare, qui ſudorem comederant, & biberãt: non ſuum, ſed alienum, ſed pauperum iniuriæ obnoxiorum? Labores manuum tuarum

Prauæ opiniones ex deſyderijs naſci.

Deus, tutor pauperũ, & patronꝰ.

Pſalmographus.

tuarum quia manducabis, beatus es, & bene tibi erit. At vos labores manuum alienarum, quia mãducaſtis, miſeri eſtis, & male vobis erit. Dominus humano generi operam iniunxit pro cibo: In ſudore vultus tui veſceris pane tuo. Vos vero in ſudore alieni vultus veſcimini pane veſtro: tametſi nec veſtro, ſed alieno, nempe rapto, & cuius vos iniqui eſtis poſſeſſores. Sed vos quicquid ſemel domui vidiſtis veſtræ, veſtrum dicitis: & iniuriam non ferendam interpretamini, non modo ſi quis repetat, ſed ſi quis vel audeat ſuum nominare. Cogitis diuitias, quæ ſatis ſint non vni homini, non vni ætati, ſed viginti. nec ſpes veſtra vſquam ſiſtit: in longiſſimum, in infinitum eam mittitis. Quot putat ſe vnuſquiſque veſtrum eſſe: aut quamdiu victurum? credit ne diuitias a morte vindicaturas: aut profuturas poſt mortẽ? Occupati conquirẽdis, quæ vel in corpus iniiciant, vel in arcam: nunquam de vilitate ſui corporis, de incerta æui celeritate recordantur. Declarat deus hoc morbo, & eũ, qui ſeſe ingurgitat: præſentaneũ ve-

Gene. 3.

Maiores aggregamus diuitias, quã par ſit.

nenum in corpus immittere:& qui trans
maria & montes accerſit, quod per gu-
Acquirit vermib⁹ non ſibi, gulæ deditus. lam tranſmittat: eum operoſum labo-
rem ac irritum vermibus & putredini
ſuſcipere, non ſibi ipſi. Et cui, quum vni
cus ſit alendus venter, vnum velandum
corpus, mille patrimonia non ſufficiunt,
debitores habet, quorum tantum nouit
nomina, pecuniam ſuam per terras om-
nes vexat, & maria, precia numorum, &
mercium totos dies ſpeculatur, & com-
putat, ſemper in manibus aduerſarium
habet vel calendarium: tantum in ſyn-
theſi veſtium, in abaco argenti, redituũ,
prouẽtuũ ex inquilinis, ex colonis, euer-
riculũ ſubſtantiæ pauperũ: huic oſtendit
breuiſſimæ eũ viæ longũ & moleſtũ via-
Pſalmiſtes. ticum parare: de quo eſt illud in Pſalmis
elogiũ: Et relinquent alienis diuitias ſu-
as, & ſepulchra eorum domus illorũ in
Solomon. æternum. Et in parabolis Solomonis:
Non proderunt diuitiæ in die vltionis.
imo vero laceſſent, ac irritabunt vlto-
rem pauperum, quum illorum iniuſte ac
violente rapta ſpolia penes diuites aſpe-
xerit. Et ne quis me hæc, propter au-
gendam rei atrocitatem, de his duobus
potiſſimum

potiſſimum vitijs dixiſſe ſuſpicetur: oſtẽ
damus in ſanctis quoque literis hæc ma
la eſſe, cùm ſuis originibus, ad euitandũ
indicata. Apocalypſis Ioannis, id eſt, vẽ- turorum temporum præmonitio ſic re- fert: Et quartus angelus effudit phialã ſuam in ſolem, & datum eſt illi æſtu af- fligere homines, & igni. Et æſtuauerũt homines æſtu magno. cauſam ſubdit: Blaſphemauerunt nomen dei habentis poteſtatem ſuper has plagas, neque ege- runt pœnitentiam, vt darent illi gloriã. Quæ aũt blaſphemia verior, aut maior, quam auaritia? quæ iuxta Dei doctrinã Idololatria eſt, id eſt, ſeruitus idolorum. Et quum multa eſſent per Iudæam fa- cinoroſorum, ac flagitioſorum hominũ genera: nulli tamen cœleſtem Chriſti do ctrinam, niſi phariſæi, deriſerunt. cau- ſam euangeliſta non tacuit: quod eſſent, inquit, auari. Neque agit ſcelus hoc pœ- nitentiam, contra vero quotidie inuale- ſcit, quotidie fortius fit, ac durius. Ad omnia alia ætate ſapimus rectius, in- quit ille in fabula, illud malum ſenectus adfert hominibus: attentiores ad rem ſumus, quam ſat eſt. cadente corpore

Diuus Ioannes in apocalypſi.

Auaritia, idololatria eſt, ingt Paulus.

Terentij animaduertenda ſentẽtia.

excitatur ac inardeſcit habendi ſitis, & quo minus reſtat viæ, hoc ſollicitius viaticum paratur. Iob Paulo, quam Ioannes, apertius atq; explicatius: Iuxta multitudinem adinuentionum ſuarum ſic & ſuſtinebit: quoniam confringens nudauit pauperis domũ, rapuit, & non ædificauit eam, nec ſatiatus eſt vẽter eius. Et quum habuerit, quæ concupierat, poſſidere non poterit. Non remanſit de cibo eius, & propterea nihil permanebit de bonis eius. quum ſatiatus fuerit, arctabitur, æſtuabit, & omnis dolor irruet ſuper eum. Quæ pictura tam ad viuum noſtra hæc tempora potuiſſet exprimere? Quid Paulus ſcribens ad Corinthios? nonne declarat ſolere duo illa flagitia coniungi, & coniuncta morbis & morte a deo configi, ac vindicari? Narrat enim non pudere quoſdam, & crapula ſe in eccleſia Dei opplere, ac obruere: quod eſt intemperantiæ. & eſurienti fratri de reliquijs nihil mittere, quod eſt inhumanæ auaritiæ. Quod ille tum a paucis fieri indignabundus fremit, hoc in plæriſque omnibus hodie deprehenderet: vt inebriare ſe in eccleſia, in cœtu fratrum, in locis

Iobis verba notatu digniſſima.

Paulus ad Corin.

in locis ſacris inuerecunde audeant: & eſurientem fratrem non modo cum deſpectu prætereant cibo & non potu diſtẽti, verum etiã irrideant, ac illudãt. Quid porro addit? Ideo inter vos multi infirmi, atq; imbecilles, & dormiunt multi. Sunt & alia vitia, q̃ ex his, tanq̃ ex duobus capitibus naſcũtur. Nam vt omnes virtutes connexione quadã iunguntur, quemadmodum eſt a ſapientibus proditum: ita vitia, tanq̃ annuli in torque, mutuo ſe deuinciũt. Quis ſatis deploret hominum inuidiam, & ſuperbiã diabolicis pene iã pares? quis rabiem irarũ, & impotentes in Deum blaſphemias? quis fraudes, impoſturas? de queis omnibus in preſentia non vacat ſigillatim dicere, ꝓpter quæ tot mala orbis quotidie patitur, dũ Deus alios preſenti pœna punit, alios periculo caſtigat, alios aliorum exemplis admonet ad frugem redire. Nemo hic cœlum, nemo aerẽ alleget, neu in vires naturæ, morbi huius originem referat: quod nõ aliud eſſet, quã ſi quis eum, qui ſit ab homine iugulatus gladio, a ferro occiſum diceret, non ab homine. tam ſunt omnia & cœlum, & elementa, &

Eſurientẽ fratrẽ plærique irridẽt, nõ adiuuãt.

Humana ſupbia ſe re diabolicæ ſimilis.

natura,vniuerſa inſtrumenta dei, quam
Oĩa ad autorem deũ referenda. nobis gladius:& ea, quibus opera exer=
cemus,ad autorem refero,quæ aguntur,
non ſiſto in inſtrumentis. An non eſſet
in eodem ſalutis ac vitæ libro? An nõ fo
mẽta his morbis,& tãtis malis ſunt mon
ſtrata remedia etiã? Audite. In libro Pa=
Solomon. ralip.ij.orat Rex ille ſapiens, ſeu potius
votorũ formulas præſcribit: Fames ſi
orta fuerit in terra, & peſtilẽtia,& æru=
go,& aurugo,& locuſta, & bruchus,&
hoſtes vaſtatis regionibus, portas obſe=
derint ciuitatis, omniſq; plaga & infir=
mitas præceſſerit: ſi qs de populo Iſrael
fuerit deprecatus cognoſcens plagam&
infirmitatem ſuam, & expanderit ma=
nus in domo hac, tu exaudies de cœlo,
de ſublimi ſcilicet habitaculo tuo. Relin
quamus ergo fratres iter noſtræ infelici=
tatis, ac ſempiternæ miſeriæ rectiſſimũ
ac breuiſſimũ. Tranſeamus ad iter bea=
titudinis æternæ, hoc eſt vnum medica=
mentum. Dominus vocat nos, eamus.
Quo ꝓpius acceſſerimus, hoc erimus ab
Collatio vapulantis erudiſſima. eo verberãte tutiores. Similitudine id vo
bis explicabo. Quẽadmodũ ſi qs feriatur
prælõgo baculo, quo ſe magis ferĩẽti cõ=
iunxerit,

iunxerit, minus læditur: Ita quũ a domino cædimur, cuius virga longiſſima eſt, & manus eius ꝑ mundũ totum, & extra mundũ, quãto nos magis in eius ſinũ receperimus, eo verberabimur leuius, & minus graues erunt plagæ. Accedamus igitur, imo curſu nos proripiamus illuc ad eũ, in eius ſinum: non ſolũ nos, qui hic relicti & ſeruati ſumus in hac Belgica: ſed eæ regiones etiã, ad quas verberis huius plaga non peruenit, quas dominus noſter Ieſus placatior iam ſuo generi humano liberas hac tanta conſternatione, & immunes velit perſiſtere. oẽs & nos, & illi alienis exemplis moneamur: &, quod eſt diſcendi genus feliciſſimũ, alienis periculis ſimus cauti. Nos hic meminerimus continenter tam repẽtinas noſtrorũ propinquorũ, neceſſariorum, parentum, liberorum mortes. vt quibus cũ paulo eramus antea collocuti, & iucundiſſime conuerſati, paucis poſt horis cõtumulauerimus. Illi abſumpti ſũt in exemplum noſtrum, quibus optime precemur. Noſtra hæc regio exemplo ſit alŋs: niſi velint ad ſe quoque increpationem domini tranſire, tanquam ſegniter ocio-

Alieno periculo prudẽtio res efficiamur.

 ſos, &

ſos, & ad proximas voces ſurdos, atque ad vicinum periculum ſecuros. Nã hic morbus Angliam primum iampridem inuaſerat. Nos tam propinqui Anglis, qui exiguo ab eis freto dirimimur, illorum non mouebamur diſcrimine, vt inde ad meliorem mentem reuocaremur. Sed eramus quemadmodum annoſus ille aſinus, & durus apud poetam: qui in paſtum ingreſſus, quantumlibet a pueris fuſtibus, calcibus cædatur, pungatur aculeis, non diſcedit tamen: vt qui occalluit ad verbera, & præ dulcedine edẽdi, plagas vel non ſentit, vel negligit. ita nos in res inanes vitæ huius, & breui caſuras intentos & abiectos, tam vicina documẽta nihil mouebãt. Repetijt Angliam idem morbus ſuperiore anno. nos cæci & ſurdi, imo cautes meræ nihil ſenſimus. Clamabat dñs: adſum ꝓ foribus, & quidẽ iratus, armatus, vlciſcens. Mille mundanarũ rerum curæ obturabant nobis aures, ne quid exaudiremus. Ergo tranſijt ad nos, & tetigit qđ ſentiremus: amicos, neceſſitudines, corpus vnice charũ. Sentiant aliæ nationes, priuſq̃ tangantur. Sentiamus nos, & meminerimus

Homer⁹.

Aſinoverberib⁹ adſueto pares.

Curæ mũdanæ a deo nos auocant.

rimus vulneris . Optime fuerit nobiſcũ actum,ſi virgæ huius ictus tales reddiderit,vt eã deinceps & metuamus,vt amaram:& ferientis indulgentiam pia recordatione vſurpemus : ne ſit cur in nobis dominus eandem habeat in poſterũ repetendam plagam . Caſtigatione domini nihil eſt vtilius : ſignum eſt fauſtum, & bene auſpicatũ . declarat enim dominus ſe adhuc paterno eſſe in nos affectu: nos ſibi eſſe curæ vt filios . Sic teſtatum eſt diuinis oraculis . In reuelationibus Ioãnis ſcribitur:Ego quos amo , arguo, & caſtigo . Et in epiſtola ad Hebræos: Quem diligit dñs, caſtigat:flagellat aũt omnem filiũ , quẽ recipit. Gratulabatur Thobias deo , quod eſſet ab illo caſtigatus:& Pſalmiſta memor deliquiſſe ſe,anteqũ humiliaretur ait : Bonum mihi qui humiliaſti me , vt diſcam mandata tua. Demus tñ fratres operam,& in hoc ſtrenue incumbamus,ne crebro ſimus caſtigandi, ne toties ad eũdem impingamus lapidem.Bona eſt caſtigatio, modo proficiat : alioqui nihil intereſt , caſtigetur homo, an ſilex: & vertitur caſtigatio in vindictam,& punitionem, a qua non eſt

Caſtigatio dñica vtilis admodum.

Ioan.in apoc. Paul9 ad Hebrços.

receptus

receptus in gratiam: Siquidem furor fit
Terenti9. læſa ſæpius patiētia. Caueamus ne quos
non excitarunt clamores hi domi, non
ſtimuli, non punctiunculæ, & vellicatio-
nes: excitent pugiones, & cauteria. Ve-
hementer metuo, vt callum obduximus
conſuetudini delictorum, ne breui tem-
pore grauiorem ſentiamus manum do-
mini: aut etiam (quod eſt omniū triſtiſ-
ſimum atq; amariſſimum, & quicquid
eſt ominis ī eo procul auertat Chriſtus)
Verendū ne deus a nobis vt inſanabilibus caſtigationem ſubtrahat.
ne penitus reijciat nos, & repellat ab ſe,
tollens in totum caſtigationem a nobis
ſuam, tanquam inſanabilibus, & quos
indignos ducat, qui a ſe corripiantur vt
filij: donec in die iræ puniantur vt ſer-
ui, atque adeo inimici: & exhæredemur
atq; abdicemur: quemadmodū filij, quos
nulla arte ad ſanitatem poteſt pater re-
trahere: aut equus, cui ſe impotenti cur-
ſu abripiēti ſæpius illum remorari ſeſſor
nequicquā conatus, indignatus tandem
habenas laxat, & premit calcaria. Dici-
te fratres: quid futurū cenſetis, ſi tot mo-
nita, minæ, correptiones, caſtigationes,
verbera alia ſuper alia tandiu nihil pro-
ficiant? An nō timetis, ne alterum duo-
rum

rum nobis accidat:aut ne vllam in poſterum caſtigationem domini ſimus ſenſuri, tanquam ab eo repudiati:ſed admiſſo equo, & ſolutis habenis decurramus in mortem ſempiternam: aut vt aliquam ſentiamus plagam, qua vniuerſum hominũ nomen deleatur, vt vita indignũ. Graue eſt de re tanta ſtatuere. Sed mihi non videntur leuiora nunc noſtra crimina, quã quũ dixit deus:pœnitet me feciſſe hominem, delebo eum de facie terræ. O vocem acerbiſſimam, & terribilẽ. qs non animo conſternet, quũ eam recolit? Nos fratres in hoc cõmuni metu, ne ſpẽ noſtrã, aut fiduciam, in vlla humana ope collocemus. Vana eſt enĩ ſalus hominis, nõ in cœlis, non in elementis, nõ in hærbis, & omnibus pharmacopolarũ lenimẽtis, fomẽtis, & quicquid illi in narthetia digeſtum oſtendunt:ſed in Chriſto, qui eſt diuinus, atq; æternus medicus, qui eſt medicina, qui eſt ſalus, qui eſt aſylum, & perfugium ab irato patre. Quid aliud docet nos ſancta Euangelij hiſtoria:quã pacificatorem huc veniſſe noſtri belli: & maximo ægroto, qui iacebat in terris, maximum medicum deſcendiſſe de cœlis?

Nõ in humano pſidio, ſed ĩ Chriſto ſpes reponenda.

lis? Quid ille tota vita agit aliud, quam medicamentum, & remedium validiſſimum adferre morbis animorum, morbis corporum veteribus iam, & deploratis, & a quibus homines medici manum ſuſtulerant: ne opera & impenſa cum artis opprobrio periret? Nec ſolum morbis habemus eum ſalutarē, ſed caſibus, & calamitatibus noſtris omnibus ducē, exemplar, ſolatium: vt per omnia ſic nos geramus mali, quemadmodum ille optimus: nos ſerui, vt ille filius, & quidē primus, & vnicus, ac proinde multo chariſſimus. Chriſtus, inquit Petrus, paſſus eſt pro nobis, vt ſequamur veſtigia eius. Habent eum pauperem pauperes, exules exulem. Caret quis domo: & ille caruit, etiam cōductitia: quum tamen veniſſet in propria: nempe & deus in mundum, & homo de familia Dauid in Iſrael: exercitus per famem, per ſitim, per labores omnes. Acceſſerunt his ignominia & dedecus: vt etiam conſanguinei tentarint ei manus iniicere, & ad tutelam, & curam ſuā reducere: etiam vincire, ac cōſtringere, tanꝙ furioſum, & qui exiſſet de poteſtate, de mēte, de ratione, de conſilio:

Exempla Chriſti ſequēda, inqt Petrus epi. prio.

ſilio: poteſtas, & mens, & ratio, & conſiliũ patris dei æterni ac præpotentis. Tot iniurijs, tot conuicijs impetitus, tã atrociſſimis: quod blaſphemus eſſet in deũ, violator legis, ſocius dæmoniorum, & conſors: quẽ ipſis dæmonibus videbant bellum indixiſſe. Patitur quis calumniã: graue id quidem, (nam quid intolerabilius, quam immerentem accuſari, & culpari inculpatum?) ſed & hi habent accuſatam bonitatem dei, & reum illum, quẽ pater conſtituit iudicem viuorũ & mortuorum. Nec tamẽ humana malicia intra calumniam quieuit. vinxit eũ, nudauit, irriſit, flagris cæcidit, poſthabuit ſeditioſo latroni, affixit cruci, ſepulturę eſt traditus alienæ. Quid quærimus aliud ſolatiũ noſtris caſibus? quid aliud remedium? ex hoc fonte tam nitido, copioſo haurite, quotquot vel bibere vultis vel ablui, & purgari. Quam egregie Paulus: Habentes pontificem magnum, qui penetrauit cœlos Ieſum filium Dei: teneamus ſpei noſtræ confeſſionem. Non enim habemus Pontificẽ, qui non poſſit compati infirmitatibus noſtris, tentatum autẽ per omnia pro ſimilitudine abſq;

Mille iniuriarum generib9 Chriſtus p Iudæos exercit9.

Paul9 ad Hebræos

Cõfiden ter Chri= ſtus adeũ dus, ad cõciliãdũ ei⁹ miſeri cordiã.

abſq; peccato. Adeamus ergo cum fidu= cia ad thronũ gratiæ eius, vt miſericor= diam conſequamur, & gratiam inuenia mus in auxilio opportuno. Si merentes aduerſi quid patimur,(quis enim non eſt extrema meritus?) accurramus ad eum: vt qui innocens pro nobis eſt paſſus, no= centibus opem & auxilium ferat. Sin ve ro inſontes, accurramus nihilominus ad eum: vt nos ſimilitudine exempli cõſole mur, & ſimilitudinem precemur euen= tus. vt quemadmodum illum ad regnũ mundi euexerunt immerita ſupplicia: ſed quæ ille fortiter tulit obſequens pa= tri: ita & nos faciat magno animo per= ferre propter ſe. & qui participes ſumus laborum, nõ per noſtra, ſed per eius meri ta, ſimus etiam mercedis. Audiuiſtis fra tres aquas, quæ erant amariſſimę in Ma

Exod. 14

rath, iniecto ligno factas eſſe dulciſſi= mas: ſic nihil non fit nobis in hac vita ſuauiſſimum, ſi lignum illud crucis & ſupplicij Chriſti addatur ceu condimen tum. Idem ſi auferatur, amariſſimæ ſunt aquæ, nec poſſunt guſtari. Hæc quidem vbiq;, hæc ſemper: ſed in præſenti tempo pore, & in hac regione, ſudantes tãto cũ

periculo

periculo accurramus ad eum ſudantem: propter tantum periculum, vicinũ morti diriſſimæ atq; amariſſimę. Etiãne huic morbo, Chriſte, tam raro, tam nouo, inſolito, inuiſo, inaudito, tam multis annis poſt te futuro proſpexiſti: vt haberent homines ad quam medicinæ partem, per exempli ſimilitudinem confugerẽt? Videlicet non vnus tibi dies, aut alter, quẽadmodum miſeris & momentaneis hominibus: ſed æternitas tota curæ eſt. Totam vides præſentem, & oculis tuis ſubiectam totam complecteris, toti conſulis infinita tua & immenſa prouidentia. Sed iã fratres a malis nr̃is ad bona aſcendamus, & ſacra euãgelij verba audituri, altius animos erigite, ac in maiorẽ componite pietatẽ. Nam melius hæc aſſequitur pia cõtemplatio, quã ſcrutatio curioſa, & ſuperba. Narratio Lucæ ſic habet: Egreſſus cœnationẽ dominus, ſecedit in locũ a frequentia remotũ ad orãdum, in montem oliuis conſitum, quemadmodũ cõſueuerat. Cõſuetudo oſtẽdit oratiõis: ſiue ea ſignificetur in monte, tanq̃; in ſolitudine: ſiue poſt epulas, vt refectionem corporis, animæ ſubſequatur refectio.

Omnium deo cura eſt.

Euangelij verba Luc. 22.

Et quo magis in ſe oraturus ſe colligeret, totūq; traderet, ac dedicaret Deo, exēplum oſtendens nobis, ſeiunxit ſe a diſcipulis, quantum iactus eſt lapidis, vt non videatur in totū eos relinquere, ſed aliquantulū ſeparari. & iubet vt in nocte, & ſoli, ac deſerti, & tentatione impendēte, orent: vt per orationē propinquiores Deo effecti, diſcedant a diabolo, & eius retia euitent. Tum & hoc orent, quod in calce dominicæ orationis ponitur, ne intrent in tentationē, incerti an euadent. Et ipſe poſitis genibus orabat. Mens q̄dem parata erat ingenti alacritate ſubire mortē tantæ vtilitatis: caro autē, quæ ſe vnā aſpiceret, recuſabat ſuppliciū tantæ immanitatis. Spiritus erat prōptus, caro infirma: & tamen in pauore illo ad paternā voluntatem omnia remittebat, nihil reſeruabat ſuæ. Sciebat q̄uis perturbata, & confuſa, ſe non poſſe errare: ſi iuſtiſſimam eſſet ſecuta volūtatē, qualis eſt Dei. Ideo ait: non mea voluntas fiat, ſed tua. Et ne meticuloſa caro deſertam ſe interpretaret: adfuit Angelus de cælo, qui eā conſolaretur, qui confirmaret cœleſti præſidio demonſtrato. Illa tamen

Imminente tētatione orādū

Non pōt aberrare caro, dū dei volūtatē imitatur.

men

men (quæ eſt hominum infirmitas) ab omni alia cogitatione in diſcrimen iam proximum, iam premens cõuerſa, maximopere deiecta & conſternata eſt: ac ſolutis præ terrore cõpagibus, commaduit Christus, & ſudoris vnda ex eius corpore profluxit, qui & craſſitie ſua ſanguis videri magis poſſet, quam ſudor: & colore ſanguineo erat tinctus. Nam apertis meatibus tam teneri corporis, credibile eſt etiã ſanguinẽ eſſe exudatũ. Subiecit manũ diuinitas cadenti homini, & iam collapſo: ita reſumptis viribus rediјt ad diſcipulos, qui & inuitante tẽpore, nempe intẽpeſta nocte, & premente mœrore, ſomno erant impares. Dominus inſtãte tentatione, docet non eſſe dormiendum: orandũ potius, & ante illam ne intremus: & quum inuaſerit, ne ſuccumbamus. Audiuiſtis fratres euãgelica verba? Nũquid nõ etiã annotaſtis ſacramenta? Innumera ſunt in ſingulis, nõ ſolũ ſentẽtiјs & verbis, ſed ſyllabis quoq;, & apiculis. Egreſſus inquit Ieſus. Vnde ille egreſſus, niſi a patre? de quo dicitur: Exultauit vt gigas ad currendam viam: a ſummo cœlo egreſſio eius. Et in vaticiniјs

Periculis proxime futuris humana fragilitas deturbatur.

Tẽtationi minime cedendũ.

cinijs Micheæ: Et egreſſus eius ab initio, a diebus æternitatis. Sed ipſe idẽ, vñ egrediatur, & quo regrediatur, nos docet: Exiui, inquit, a patre, & veni in mũdum: & iterum relinquo mũdum, & vado ad patrẽ. Quid eſt aliud mũdus, quã homo? quid aliud homo, quam mũdus? de quo ſcriptum eſt: Vniuerſa vanitas, omnis homo viuens. Etem alia ſuis curſibus vadunt, nos a via deflexímus. In nobis duo ſunt: peccatum nobis intimũ, & viſceribus noſtris hærens, atque affixum. tum propter peccatum, natura vitiata: vt aer ab ægro corruptus. quæ ſic affecta, multa importat & animo incommoda, & corpori: moleſtiã, metum, ægritudinem, ſitim, eſuriem, algorem, æſtum, laſſitudinem. Egreditur Chriſtus, fratres, a Deo ad nos, iterũ a nobis ad Deũ rediturus, prodeundum eſt illi obuiam, vt & nos in illius occurſum a nobis exeamus. Ille ponit maieſtatem, & felicitatem ſuam: & per incredibiles ſuas virtutes, vſq; ad incommoda noſtræ infirmitatis progreditur. Ne expectemus, vt interius veniat ad malitiam noſtram. exuamur & nos malicia noſtra: vt per infirmi

Mundus eſt hõ, & homo mũdus.

Exuenda malitia &

infirmitates noſtras, ad virtutes illius ve niamus: ad charitatem, obœdientiã, man ſuetudinem. vt ille per calamitates noſtras ad virtutes ſuas, & inde ad patrem, vnde venerat, reuertens, nos quoque ſecum eadem via reducat. Orat dominus a cibo, vt ne ſaturo & refecto corpore, animam eſurientem relinquat, ſed vtrique præbeatur ſuum pabulum, quo ſuſtentatur. Verum non ita orat poſt cibum ſumptum, vt nos: qui in frequentia conuiuij, feruente adhuc ſermone, riſu, impudentia, atque etiam non raro impu dicitia, excitamus puerum aliquem, qui male intellectas preculas peius pronunciet. nos interea aliud agimus, & verba illa non audimus, ſed ferimus, defungen di tantum gratia: q(uo)d id ad officium exiſtimetur pertinere. Quid aliud poſſumus facere, demerſi epulis & potione, ignari noſtri, commotis ac effuſis vniuerſis animi perturbationibus? Sobrium & caſtum Chriſti conuiuium facile dimittit, imo hortatur hominem ad precãdum. Itaque dominus vere ac ſerio ſe orare velle declarat: nam in montem aſcendit, & a ſuis ſe abducit. Quid eſt eũ,

induenda virtus.

Chriſti conuiuiũ ad oratio nem ſuadet.

qui oraturus ſit, montem conſcendere? Non debere circa res humiles oratione verſari: non hæc terrena tantum & caduca, & ſtatim peritura poſcere. Aſcendendum eſt in montem oraturis. Quærendum eſt primum regnum Dei, & iuſtitia eius, tum illa alia adijcietur nobis. Oranda eſt pax Dei, roganda gratia, poſtulanda charitas, magna ſunt illa, & celſiſſima petenda. Et tum demum vere orat mens, quũ aſcendit: quum non orat, cura infimarũ rerũ grauata & depreſſa. At in quẽ montem aſcẽdemus oraturi? non in illã ſterilitatem Gelboe: in quem nec ros ꝓpter execrationẽ cadit, neq; pluuia: ſed in montem oliuis plenũ, quod eſt argumentum ſoli præpinguis & feracis.

Precatio noſtra ſit fœcunda.

Oratio noſtra fratres ſit fertilis, adferat fructũ in nobis: ne ita ꝑ animos noſtros tranſeat, vt aqua per marmor, aut ferrũ delapſa, quæ perparũ humectat. Ne veniamus ad poſteriorem orationem, tanq̃ nihil ſit priore actum, relinquat in nobis vnaquæq; oratio impreſſum veſtigium. Attente recitetur: cõſyderemus, quid dicamus: admiremur magnitudinem dei, vereamur potentiã, amemus bonitatem:

& prior oratio tradat ſequēti mollitum ac ſubactū animum, paratiorem pietati. Sequuntur diſcipuli. Quid ſequuntur, niſi, quod eſt nobis omnibus ſequendū, exemplum? Quomodo enim peruenient, quo intendunt, & quo Chriſtus anteceſſit: niſi Chriſtum ſequantur, qui eſt ſolus dux viæ, & via ipſa? Quod vero relinquit eos oraturus: quid monſtrat, niſi quod dicitur: ſedebit ſolus, & extollet ſe ſupra ſe? Non parum ad bonā mentem conducit, hominem interdū eſſe ſolum: in ſeipſum ſe recipere, ſecum loqui, & in ſe reſpicere quid ſit: quo iturus, cuiuſmodi ſint, quæ cupiat, quæ ſequatur: orare tum dominum, vt applicet noſtris tenebris ſuum lumen, noſtræ debilitati tam oppugnatæ ſuum auxilium. Simul doctrinā tradidit, quomodo ſint amici, quomodo propinqui, & affines poſſidendi: quomodo opes, parētes, & alia preſentis neceſſitatis. ea enim omnia ad vſus vitæ huius habes: illis vtere, quū eſt opus. At quum oras, quum ad Deum accedis, quū de Deo agit, quū diuinū obis negotiū, relinquito hūana negotia: ſed quātū eſt iactus lapidis: id eſt, tādiu, & tā pcul,

Probatiſſimū omnibus ad imitandum excēplū, Chriſtus.

Multum cōfert ſolum eſſe.

dum Dei opus, in quo tum verſaris,non impediant. Poſitis orat genibus : vt doceat quāta debeatur Deo reuerētia, quā modeſto & demiſſo ſit a nobis animo adeūdus,quum omni alio tempore, tum vero quū oramus,quū ab eo aliquid petimus,ac precamur.Iam orationis quanta doctrina noſtra?ingens,vtiliſſima, multum ad totā vitam profutura:quid ſit,& quēadmodū orandū,quo quid poteſt cogitari fructuoſius?vt ſciamus, quid ab illo petēdum ſit,qui habet omnia,qui poteſt omnia.ne pro vtilibus & ſalutiferis, noxia & peſtifera poſtulemus. Nos eñ, quemadmodum orandum ſit, neſcimus: vt Paulus teſtatur.execrationes ſunt ſæpenumero, quæ nos remur eſſe vota. ea optamus, & deum poſcimus:quæ ſi impetremus, nihil ſit futurum nobis calamitoſius.Solus Deus nouit, quid ſimus petituri. Pater,inquit,fiat voluntas tua. Quod aliquando diſcipulis præcipiens dixerat, nunc confirmat actione ſua, & tradit in exemplum. Nos qui neſcimus, quid nobis ipſis expediat,quid nominatim rogabimus? Tu qui ſcis, dato,quæ nobis conducunt. Neque vero neſciebat

Orationis Christi ingēs noſtra commoditas.

bat

bat Chriſtus, quid ſibi expediret: qui eſt patris ſapientia. aut ſi volũtas patris fie-ret, non fiebat & filij, qui eſt vnum cum patre: Sed homo tum orabat: & pro ho-minibus, inſtitutionem nobis dabat, & exemplum: vt imperfectio noſtra imita-tione operum perfectionis illius corriga tur. Fiat, inquit, voluntas tua, non mea. Voluntas noſtra, quæ cæcum habet du- Volũtas noſtra ob cæcata.
cem, nempe mentem nocte & tenebris obrutam, cæca eſt. Tum delicto macera-ta, & corrupta, mala eſt. Quid ergo con-ducibile poteſt videre cæca? quid boni optare mala? Dei voluntas & ſapientiſſi ma eſt, & optima. Videt quæ ſunt vti-liſſima: vult, quæ ſunt bona. Si noſtra vo luntas fiat, tam expediet nobis, quam cæ cum in præcipitio deſeri ſolum. Si fiat in nobis voluntas Dei, tam erit vtile, quam ad viam difficilem ducem eſſe nactos nos, & viæ gnarum, & bonum, & nobis amiciſſimum. Quod additur: angelus de Cur ãgelus Chriſtum conſolat' fuerit.
cœlo venit confortans eum: conſolatio eſt, & ſubſidium quod cœlitus mittitur ijs, qui voluntatem ſuam diuinæ volun-tati ſubijciunt, & euentus rerum patien ter Deo permittunt; nec anteuertere ac

præcurrere deo volunt, vt, quod illius eſt modo, prærípiant. Dominus aũt in atrocitatẽ ilico ſecuturi ſupplicij intẽtus, ſudauit tanq̃ ſanguinis guttas in terrã decidentes. Quouſq; prouexit te amor noſtri Chriſte: vt eam mortẽ ſubires, cuius vel ſola reputatio ſanguineũ tibi ſudorẽ exprimebat? Sed neque ex metu modo ſupplicij erat is ſudor. horror eũ toto inuaſit corpore ex eo, vnde plus angebaẽ, quam ex cruciatibus & morte. Horret dñs tantum eſſe peccatũ filiorum Adæ: vt tanto innocentis ſit ſupplicio expiandum. Quid futurũ, ſi illis ipſis, qui peccarãt, per ſeipſos fuiſſet ſatiſfaciendũ? Dolet in futurum, & mœret tantos ſuos dolores, illud ſuppliciũ immaniſſimum pro toto humano genere perlatum, non toti humano generi profuturũ. etenim vnius animulæ iactura magis mouebatur, quã omnibus clauis, & coronis ſpineis, & crucibus, quippe qui etiam propter vnã animã deſcendiſſet. Ne nobis fratres tã vilis ſit vna quæuis anima, quam Chriſtus deus noſter tanti æſtimat. Iam Chriſti corpus quid eſt aliud, quam eccleſia? Sudor vero ex labore naſcitur. Itaque

Magis animarũ iactura Chriſtũ pũgebat, q̃ crucis ſupplicium.

ſudore

ſudore illo, ærumnæ ſunt eccleſiæ totius præmonſtratæ. de quo Paulus dixit: Omnes qui pie volũt viuere in Chriſto Ieſu, perſecutionem patientur. Auguſti-ni eſt hæc interpretatio his verbis: Orãs etiam cum ſanguineo ſudore dominus, ſignificabat de corpore ſuo toto, quod eſt eccleſia, manatura martyria. Ergo quam pœnam deus Adæ pro delicto in-dixerat, dominus noſter propter delictũ pertulit: vt in ſudore vultus ſui veſce-retur pane ſuo. omnibus eſt veſcendum in ſudore vultus noſtri pane noſtro: & Adam, & nobis, & Chriſto. Panis eſt quo nutritur corpus, & panis, quo refi-citur animus. Corpus ſuſtentatur pane, labore brachiorum quæſito, ac pene ex-torto: fodiendo, arando, ſeminando, oc-cando, metendo, terendo, molendo, pin-ſendo, coquendo. Panis noſtrorum ani-morum, eſt Chriſtus: de quo ipſe ait: Ego ſum panis verus, qui de cœlo de-ſcendi. Et eſt granum illud frumenti: quod cadens in terram, quia mortuum fuit, fructum attulit vberrimum. Panis Chriſti, eſt obœdiẽtia paterni præcepti, & impletio tanti operis ſuſcepti: de quo inquit:

Auguſti-nus.

Duplex panis ge-nus.

Quis panis Chriſti

inquit:Meus cibus eſt,vt faciam volun≠ tatem eius,qui miſit me:& perficiã opus eius. Chriſtum panẽ edunt mentes no≠ ſtræ,in ſudore vultus ſui: id eſt, per con≠ ſortium laborũ Chriſti: quũ nos aliquan tum ſudamus:quandoquidem ille pluri≠ mum,& grauiſſime ſudauit.Iam & vul≠ tus noſter,quis eſt alius, ꝙ qui eſt & ca≠ put Chriſtus?ꝙ ille, qui eſt etiam vultus dei?de quo referti ſunt libri ſanctarũ lite rarũ.In illius ſudore nos illum ipſum co≠ medimus panem Angelorũ de cœlo ad nos miſſum: quum ex eius medicina re≠ mediũ quærimus noſtris malis:tũ exem≠ pli cõſolatione,tum innouatione gratiæ per pacificationem illius. Per eundẽ ſu≠ dorem Chriſtus paret patri: & comedit eum panem, quem ei pater manducan≠ dum appoſuit:& bibit calicem, quem ei dedit bibendum.omnes ergo diuino ob≠ temperamus edicto: & in ſudore vultus noſtri veſcimur pane noſtro:preter iſtos, qui in ſudore vultus alieni volunt veſci pane ſuo. Fratres non poſſumus, quod eſt in prouerbio, alienis dentibus vuam acerbam mandere: nõ alienis ſudoribus ſuſtentari: niſi velimus nobis eſſe ſtatim poſt

Adagiũ, quo mo≠ nemur,ne alieno la≠ bore, no≠ bis victũ paremus.

poſt tanto triſtius & perículoſius ſudandum. Præmium alieni laboris ne conuertamus in rem noſtram. quoniam ceſſante omni humano vindice, dominus iudex & vindex eſt. Ad panē hunc quærendum, quo breuiſſima vita hæc producitur, laboret vnuſquiſq; ſuis manibus vt pater noſter Adam. Audiamus quæſo nō vnū quemlibet de vulgo, ſed Apoſtolū doctorem gentium in fide & veritate. attendite ſingula verba, quæ ab illo ſcribuntur ad Eccleſiam Theſſalonicenſiū: Nam & quū eſſemus apud vos, hoc denunciabamus vobis: quoniam ſi quis nō vult operari, nec manducet. Audiuimus enim inter vos quoſdam ambulantes in quiete: nihil operantes, ſed curioſe agentes. His autem, qui eiuſmodi ſunt, denunciamus, & obſecramus in domino Ieſu, vt cum ſilentio operātes, ſuū panem manducēt. Hæc apoſtolus. Neq; enim ſatis eſt operari, ſi opere tuo alienū panem inique ad te pertrahis. Tuus eſt tibi panis merito per laborem quæſitus, cū ſilentio comedendus. Panis vero cœleſtis, quo vno mens reficitur, ac viuit: ſudore nobis eſt parandus, & vultus noſtri.

Ei, q non vult operari, non eſt edēdū.

ſtri. Si volumus vti ſudore vultus noſtri Chriſti,ille ſupplebit, quod nobis deeſt. Sin nolumus, ſudandum erit nobis, & fruſtra:& longe alio ſudore, q̃ Chriſtus ſudauit. Illius ſudor eſt ſaluberrimus ac fragrantiſſimus. noſter odoris tartarei peſtilentiſſimus.illius ſudor oẽs ſanat,& ſeruat.noſter cõtaminat & occidit.Si ad illius ſudorem pio accedamus animo, vt mẽbra efficiamur, quo ex ſalute capitis aliquid in nos deſcẽdat: is ſudor iam eſt illi exſiccatus,regnũq; ac nomẽ peperit, quod eſt ſuper omne nomen. Etẽ quæ de Chriſto ſunt,ſinẽ habent. ſemel mortuus per infirmitatẽ pro peccato,p potẽtiam vitæ redditus, amplius nõ guſtabit mortẽ.Chriſtus reſurgẽs a mortuis, iam nõ morit̃: mors illi vltra nõ dominabit̃. Quod eñ mortuus eſt peccato,mortuus eſt ſemel: quod autẽ viuit,viuit deo.Sed nobis idẽ ſudor adhuc madet, adhuc recens,& vigens: non quemadmodũ hærbæ iſtæ noſtræ paulatim exhalant vim ſuam, & procedente tempore penitus amittunt.ille in totam æternitatem ad publicas vtilitates idem eſt, ac ſui ſimilis; viuidus, efficax, præſentiſſimus.

Quod

Quod vero rediẽs ad diſcipulos, dormiẽ tes inuenit:quid eſt, niſi naturã corporis noſtri pronã ſemp,in terrã vergere ad cu piditatẽ eorũ, quæ ex terra orta ad exiguũ nobis tẽpus floret, atq; adblandiuntur, ſtatimq; poſt ad originẽ ſuã recidũt: id eſt,ad nihil: Dominus adductis habenis equi huius adeo ſegnis cohibet eum: ne capite cõtingat terrã,ne cadat. Quod ſi paululũ modo abſit dñs tanq̃ ſeſſor, ſi vel tantulũ remittat lora: nutatio ilico, & ſomnus, & ruina. A quibus eñ parũper ipſe diſceſſerat, reuerſus dormientes deprehendit. Orãdus eſt dominus (quod illi fecerũt diſcipuli, qui ibant Emautẽ) vt maneat nobiſcum, qm̃ adueſperaſcit. Semper eñ, quandiu hanc vitã agimus, veſper eſt nobis nocti vicinus, ſemp iminet, ſemper incumbit nox. mane nobiſcũ Chriſte lux meridiana: qm̃ nox appetit, & minatur ſomnũ: nam ſi vlterius tranſeas, magno diſcrimini indormiemus. Dominus reuertẽs, iubet eos ſurgere. Quoad capite nutamus, & ceruicem demittimus in terrã, aſpectu & cupidine harũ rerũ: quas propter ſui humilitatẽ, proni magis intuemur, q̃ recti; aſcendit

Quid ſit diſcipulos dormientes inuenire.

Veſp eſt & nox, humana vita.

ſuper nos ſpiritus poteſtatẽ habẽs, & incumbit in totum corpus noſtrũ. Quod ſi nos dei gratia atq; auxiliũ de terrenorũ deſyderio, ad cœleſtia erexerit: excutietur imperiũ maligni ſpiritus, qui in nobis per occaſionẽ noſtræ ſtultitiæ dominabat̃. Surgite, inquit, ſuſpicite ea, quæ vos ſuſpicere ille voluit, qui rectos creauit: & orate, vt ne intretis in tentationẽ.

Cur Chriſtus moneat, ne i tẽtationẽ icidam?.

Hoc monet, qui tum noſtras, tum hoſtis noſtri vires habet cognitas, & perſpectas. Scit, quemadmodũ ſcriptum eſt in libro Iob: non eſſe poteſtatem quæ comparetur diabolo ſuper terram, qui factus eſt vt nullũ timeret: omne ſublime videre illum, & eſſe regẽ ſuper omnes filios ſuperbiæ. Nouit infirmitatem, & fragilitatem noſtrã: conſulit, ſuadet, hortatur, vt omnino refugiamus, ac reformidemus congreſſum cum hoſte tam valido, tanta potẽtia armato, tot artibus inſtructo. Non eſt nobis colluctatio aduerſus carnem & ſanguinem: ſed aduerſus principes & poteſtates, aduerſus mundi rectores, tenebrarum harum: contra ſpiritalia nequitiæ in cœleſtibus. Hoc eſt qđ quotidie precamur (ſi modo vocem ipſimet

met noſtram audimus, ne inducamur in tentationem. Non debet tanta hominũ imbecillitas in tam graue periculum vltro deſcendere, aut leuiter impulſa ſe deijcere. Fugite fratres: auerſamini manibus, pedibus, toto corpore: toto niſu recuſate, ne admittatis tentationem, ne qua ſe in veſtra pectora inſinuet, quã ſtatim auget ſuis artibus, & efficit validiſſimã ſerpens aſtutiſſimus. Vitate quantum in vobis erit, aditus tentationum. Claudite oſtia ſenſuum, cogitationum. Ne ſit vobis ludus venenum guſtare, gladij aciem in iugulo experiri. orate ne qua irrepat tentatio. Si irrepſerit: tum inſtanter & anxie orate, petite, ne vos vincat: ſed vt eam vos vincatis auxilio domini, & fiducia illius, qui iubet nos bene ſperare ac confidere. quoniam ſicut ipſe vicit diabolum & mundum: ita omnes, qui ſe in præſidium & tutelam ipſius receperint, eoſdem hoſtes vincẽt in ipſo, qui eſt vnigenitus dei filius Rex regum, benedictus in ſæcula, Amen.

Totis viribus cuitanda tentatio.

Irrũpenti tẽtationi nõ ſuccũbendum.

BRVGIS MENSE NOVEMB.

1529.

DOmine, ne ĩ furore tuo arguas me: neq; in ira tua corripias me.
Quoniam ſagittæ tuæ infixę ſunt mihi: & cõfirmaſti ſuper me manũ tuã.
Non eſt ſanitas in carne mea a facie iræ tuæ: non eſt pax oſſibus meis a facie peccatorum meorum.
Quoniam iniquitates meæ ſupergreſſæ ſunt caput meum: ſicut onus graue grauatæ ſunt ſuper me.
Putruerunt, & corruptæ ſunt cicatrices meæ, a facie inſipientiæ meæ.
Miſer factus ſum, & curuatus ſum vſq; in finẽ: tota die cõſtriſtatus ingrediebar.
Quoniã lumbi mei impleti ſunt illuſionibus: & non eſt ſanitas in carne mea.
Afflictus ſum, & humiliatus ſum nimis: rugiebã a gemitu cordis mei.
Domine, ante te omne deſyderiũ meũ: & gemitus meus a te nõ eſt abſcõditus.
Cor meũ conturbatũ eſt: dereliquit me virtus mea: & lumen oculorũ meorũ: & ipſum non eſt mecum.
Amici mei, & ꝓximi mei aduerſum me appropinquauerunt, & ſteterunt.
Et qui iuxta me erant, de longe ſteterunt: & vim faciebant, qui quærebant

animam

animam meam.
Et qui inquirebant mala mihi, locuti ſunt vanitates:& dolos tota die meditabantur.
Ego autem tanquam ſurdus non audiebam: & ſicut mutus nõ aperiens os ſuũ.
Et factus ſum ſicut homo non audiens: & non habens in ore ſuo redargutiões.
Quoniam in te domine ſperaui: tu exaudies me domine deus meus.
Quia dixi, nequando ſupergaudeãt mihi inimici mei: & dũ cõmouentur pedes mei, ſuper me magua locuti ſunt.
Quoniam ego in flagella paratus ſum: & dolor meus in conſpectu meo ſemper.
Quoniam iniquitatem meam annunciabo:& cogitabo pro peccato meo.
Inimici autem mei viuunt, & confirmati ſunt ſuper me:& multiplicati ſunt qui oderunt me inique.
Qui retribuunt mala pro bonis, detrahebant mihi: quoniã ſequebar bonitatẽ.
Ne derelinquas me domine deus meus, ne diſceſſeris a me.
Intende in adiutorium meum: domine deus ſalutis meæ.

IOANNIS LODOVI- VIVIS IN PSALMVM 37. meditatio de paſſione CHRISTI.

QVæcũque in hac vniuerſitate mũ-di condidit autor ille, & Princeps huius immenſi operis, ſubdita eſſe voluit ijs naturis, quæ valerent vi cogno ſcẽdi atq; intelligendi, qua nihil eſt in to to ipſo mundo præſtantius. Nam ea de-mũ videntur & debere imperare, & poſ-ſe: quæ ſenſu, & intelligentia ſunt prædi ta: vt inter hoĩes ij ſunt imperio, & cæte-rorũ excellẽtia digni: qui plurimũ inter eos acumine, iudicio, conſilio valent, pol lentq;. Oculus eñ dux eſt corporis. dux oculi mens. dux mentis ſapientia: tanq̃; præſtantiſſima, & regina omnium. Quæ quũ ſit in Deo abſoluta & infinita, hunc decet merito mundi regnum obtinere: & obtinet quidem: nam ei a bonis defer tur, quia eſt optimus: a malis vero, quia potentiſſimus: ita omnia regnum illius in ſe experiuntur, quæ volentia liben-tiaque, mite & manſuetum, nempe pro-biſſimi:

Regnum naturale.

Regnum Dei.

biſſimi: quæ írata & repugnantia, graue & durum, nempe potentiſſimi, atque æquiſſimi. tametſi potentiæ ſic admiſta eſt bonitas, vt nemo alteram ſine alterâ ſentiat. Sed nulla res tam facilis eſt, quin fiat difficilis, quam inuitus facias. Imperium hoc, quamuis huic quoque cœli, elementa, ſtirpes, ſaxa denique vniuerſa obtemperent: ipſe tamen mauult peculiare quoddam & proprium in ea quæ ſentiunt: quæq; ratione, intellectu, iudicio ſunt ornata, inſtructaque obtinere: & velut ipſis Regibus imperare. magnum vtique & ſtupendum: mutas, inſenſatas res præcipienti eſſe dicto audientes. vt quo velis, tranſeant montes, tibi maria ſternantur, ad tuum nutum vel ſurgant venti, vel furorem ponant. Sed maius animos ſentientes, intelligentes, liberos, diuinæ naturæ vicinos ducere, & trahere: tua illos volita, ſiue vltro, ſiue inuitos exequi: te intueri, te admirari, te venerari, & ſequi. Si voluntario, tui ſint ciues: ſin repugnantes, tui ſerui, tui quocunque pacto. Sed tu ciues, quam mancipia mauis: & filios patris tui, & cohæredes tibi. Idcirco hominem,

Mauult Chriſtus rõne prædítis, quã carentibꝰ imperare

 quia

qui a gratia tua deſciuerat (etſi a potentia non poterat) tanta tu cura quærendum, & reducendum cenſuiſti. Inimicitias cum illo ſuſceperat, in cuius ſemper poteſtate erat, vellet, nollet, futurus. triſte vulnus ipſe inflixerat ſibi, & ei ciuitati, quam tu conſtitueras: in qua volebas æquam eſſe omnibus, honeſtiſſimamque libertatem: ſeruire neminem. Et quoniam eum amabas vere, ac ex animo: hoc vehementius doluiſti, ipſum ſibi tantam eſſe manibus ſuis miſeriam fabricatum: tantoque magis miſertus es, quod dolis & vaframentis captum eſſe intelligebas, ipſumque ſe falſum deceptumque eſſe, maximopere ingemiſcere. Idcirco dignum qui reſtitueretur, duxiſti: idque per hominem tam gratum tibi, quam ille qui te offenderat, inuiſus & inimicus erat, quum tua iuſſa negligeret. Ergo adiunxiſti ipſe tibi hominem, peccati omnis & culpæ immunem, quem patri pro noxio & conſcelerato dares. & quum ad continendum eum ſtatum, in quo reponebatur homo, pura & immaculata illius eſſet vita opus: tulit, per quam ſancte viueret, legem

Quoma gis Chriſtus amauit hominē, eo ardentius ſuccurrit ei ī ſui redēptionē.

legem autoritas diuinitatis tuæ;horta-
menta vero, exempla humanitatis, &
eæ humanitatis,quæ non quod eſſet nu-
mini adiuncta, idcirco noſtrorum ma- Grauius & pũcti' mala ptu lit Chri-
lorum expers fuit;ſed quæ infirmitates,
& incommoda naturæ noſtræ grauius, ſtus, quã
quam nos ipſi,perpeſſa eſt. nec in ſe pec- quis hõ.
cata noſtra ſolum tranſtulit, factuſq; eſt
peccatum,& conuicium,&execratio,vt
omnia extingueret cum ſuo corpore;nẽ-
pe qui quæcunq; nobis erant noxia cru-
ci cum carne ſua affixit, vt omnia abole
rẽtur,ibiq; interirent,vna cũ morte; etiã
& mors ipſa. Vere languores noſtros in
corpore ſuo tulit,& morbos noſtros ipſe
portauit. Vidimus eum alienum a ma-
ieſtate ſuæ diuinitatis,& plane recondi-
tus erat decor ille natiuæ faciei. Exiſti-
mauimus illũ velut leproſum,& percuſ-
ſum a deo; ipſe aũt vulneratus eſt ꝑpter
ſcelera noſtra, cæſus eſt ꝑpter iniquita-
tes noſtras.Omnes nosſicut oues deerra
uimus, vnuſquiſque viam ſuam longe a
recta diuerſam ingreſſus; & poſuit do-
minus in eo iniquitatem omnium no-
ſtrũ; tantũq; acceſſit innoxio illi viro,&

piaculari hominũ hoſtiæ ex infelicitate noſtra oneris: vt pene intolerabili preſſus pondere, infimus & deſpicatiſſimus hominum omnium cenſeretur. vt nemo per id temporis fuerit Hieroſolymis tã abiectus & vilis, qui non recuſaſſet ſortẽ ſuam ſorte filij dei commutare. Vel latrocinij condemnatus, & iam in arbore infelici pendens, illum præ ſe contemnebat, conuicijs & contumelijs afficiens. ipſe etiam inter tot cruciatus, & mortẽ ignominioſam, deſertum ſenſit ſe virtute illa, quæ a diuinitate ſolita in hominẽ demanare, mortem omnem propellit, vitæ origo & conſeruatio. idcirco vicinus ſupplicio, ſupra modum conturbatus, & confuſo pauore perculſus, a patre ſuo inſtentiſſimis precibus poſtulabat, vt liceret alio quouis modo hominem redimi. quin & in morte ipſa, quæ omnem humanam fidem doloris facibus excedebat, derelictum ſe a Deo queſtus eſt: ingentiq; cum clamore ſpiritum patri cõmendauit, concuſſa & debilitata carne: deſertus a mundo, irriſus a ſuis, ſcandalum Iudæis, ludibrium gentibus: vt iam non putaretur homo, ſed vermis, & fex infimæ

Cõtẽptiſſimus omniũ hominum habitus eſt Dei filius.

infimæ atq; extremæ plebis, ac quiſquiliæ reiectæ, quas ne calcare quidẽ eſſent dignati, quos mundus honeſtos habebat. ipſe ſui quidem ſecurus, de ijs, quos in corpore geſtabat ſuo ſollicitus: non ſibi, ſed oneri timens, iram & furorem domini deprecatur: hinc conijciens ſe filiũ tam charum, quod in ſe peccata populi ſui recepiſſet, ſic eſſe acceptum. Quid futurum nobis vilibus, & infrugiferis mancipijs: quum in eum tam valida & certa manu, infixę eſſent ſagittæ iracundiæ dei, quas ille in culpas noſtras eiaculabatur? In ipſo, a vertice capitis vſq; ad pedis veſtigium, nulla eſt ſanitas. omnia fame, ſiti, æſtu, algore, flagris, ſputis, colaphis, calcibus, ictibus, plagis contuſa & confracta. Non multa in illo corpore vulnera, ſed totum corpus pro vulnere vno. In corpore vero, cuius ipſe eſt caput, omnia inualida, & innumeris ſcelerum formis fœdata: omnes a recta, & vera deflexímus via: nullus in tot milibus vtilis: nullus qui recte agat. inter ipſos nulla charitas, nullus reſpectus humanitatis. Iudæi gentium contemptores, gentes viciſſim Iudæorum: apud vtroſque

Dñe ne in furore.

Qm̃ ſagittæ tuæ infixæ.

Nõ eſt ſanitas in carne.

mira vel generis, vel rerum geſtarum arrogantia: tota in humanis viribus fiducia. Dei nulla mentio: impoſturæ ac fraudes diaboli late per orbem ſparſæ, & efficaces. Iudæi ad quæſtum, vanitatemque honorum conuerſi, deſertis Dei edictis: gentium ſapientes in inquiſitione naturæ multi, ad plauſum & admirationem Theatri, totam Philoſophiam tranſtulere. Inter hæc honor omnis, & gloria, & virtus, & recte ac præclare facta bello, multas nationes, gẽteſq; ſtrauiſſe, ac deleuiſſe. Nulla ſanitas in humano genere: nulla pax, nec inter patrẽ & filiũ, nec cuiq; ſecum: quũ vnuſquiſq; in peccatis habeat inimicam conſcientiã. Hoc Chriſtus metuit, & iuſtæ iræ domini occurrit: quũ videat redundantiam ſcelerũ humanæ gentis, quæ ipſe in ſe tranſtulerat, ipſum quoque obruere & ſuperare, ni ſubueniat altitudo diuinitatis: ipſum illis opprimi, tanq; iniquo faſce, ni vires ſuppeditet maximum illud, quod in pectore latebat, numẽ. Diuturnum erat vulnus generis humani, & curatum male, ſanie ac purulentia intolerabile: & ſi quid in eo pœnitentia, ſacrificijs, cultu dei &

Quoniã iniquitates meæ ſupgreſ.

Putrueſrũt & corrup. ſunt cic. meæ.

dei & religiõe erat cicatrice, vel ſplenio obtectum:id totum reciſum eſt, diſceſſu a cognitione & obſeruãtia dei: ceu vero parum fuiſſet hominũ genti deum, quẽ nouerat, offendiſſe: niſi etiam illum vel omnino ignoraret, vel ſi tenuiter noſſet, tamẽ ſperneret:& ſic ageret, vt eius obliuiſceretur. q dicunt deo, diſcede a nobis: ſciẽtiam viarũ tuarũ nolumus. &, quod oĩm impientiſſimum, ac ſceleſtiſſimũ eſt, debitũ Deo cultũ vel ad mortuos detulerunt, vel ad res mutas, brutaſq;. Hæc eſt prima& ſumma inſipiẽtia:fontẽ atq; originẽ ſapiẽtiæ totius ignorare:vt abſoluta ſapiẽtia, illũ noſſe:quẽ ſi teneas, nullus ex hoc fõte manãs riuulus ignotus erit. Quæ poterat eſſe humano generi ſpes a Deo, quẽ nec nouerat, nec volebat noſſe? nec illo fidebat, ſed viribus, lacertis, ſariſſis, pilis ſuis, & diſciplina militari: vt is eſſet potentiſſimus, quem reliqui ex iniuria timerẽt? Hæc gẽtiles. Iudæi quoq; non parum bellis gloriabãtur, ſed in primis noticia præceptorum dei:quę quum ſcirent, nec exequerentur: tãto erant deteriores, q̃ qui ignorabant. Propter hæc hoĩm ſcelera percuſſus eſt filius a patre in mundum

A facie inſipientiæ meæ.

Iudæi bellis, & decalogi cognitione efferũtur

Miſer fa-ctus ſum. in mundũ demiſſus: vbi ijs rebus, quas mundus primas cenſet, inferior eſſet infimis hominũ futurus: diuitijs, poſſeſſionibus, veſtimentis, amicis, clientelis, genere, honoribus, dignitate: vt, quũ vulpeculis non deſint foueæ, & volucribus cœli niduli, regi & domino ſæculorum deeſſet non domus modo, ſed vel cubile humani moris. Proh mundi pudor, quũ Tiberij Cæſaris impudentia. Tiberio hominum impuriſſimo ſupereſſent aurei & eburnei lecti: ĩ quibus eius canes cubarent: tibi angelis meliori lectus defuit humanus. Sed nec mirum, te humana non capiunt, humanum omne faſtigium ſupergreſſum. tranſi ad angelos, imo ad deum: cuba hodie, dum inter mortales agis, in grabbatulo duriſſimo crucis tuæ: & ab ima rerum humanarum humilitate, magno ſaltu angelos tranſcende. ibi quieſces, ibi ſedebis, eorum, & noſtrum, & vniuerſorum dominus: regnumq; tuum nullo fine terminabitur. De ſpicis tu noſtras opes, quas dei ſcis eſſe dare, non vti. magnumq; imitari volentibus circumfers exemplar: per earum contemptum ad angelorum conſortia peruenire. talis quiſq; eſt qualem

ſe facit

ſe facit.fortuna ſuis cuique fingitur mo-ribus,cuius eſt,vt ille dicebat, faber ſibi vnuſquiſque. Ille voluptatibus vult ſti-pari, & circunfundi: referetur inter pe-cudes.alter opibus,imperio,potentia ex-cellere,numerabitur inter homines. hic calcata fortuna,ad virtutem, ſanctitatẽ, diuinam quandam ſeſe attollit vitam:ad filios dei perueniet. Sic tu pleno gradu ad regnum æternitatis vadis,& dum re-gnum in orbe contemnis: orbem ipſum, cœlos,angelos conſequeris. ibi corrobo-rabuntur lacerti tui: &,quemadmodum de te ſcriptum eſt, ardens ſplendenſque eris ſub lumbis, & ſupra lumbos: quos lumbos nunc iſte populus tuus, tam fra-ctos & inualidos gerit, vt elumbata ſit omnis noſtra fortitudo. Roboris, conti-nentiæ,temperantiæ ſymbolum, eſſe iu-bes lumbos accinctos.hac de cauſa diſci-pulus tuus Petrus hortatur: Succincti lumbos mentis veſtrę, ſobrij,perfecti ſpe rate in eam,quę vobis offertur gratiam, per reuelationem Ieſu Chriſti,tanquam filij obœdientiæ. nõ in morem priorum ignorantiæ veſtræ deſyderiorum:ſed ſe-cundum eum,qui vocauit nos,ſanctum,

vt &

Dictũ inſigne de fortuna.

Q̃m lumbi mei impleti ſũt.

Lumbos accinctos oportere.

vt & ipſi in omni conuerſatione ſancti ſitis:ſicut ſcriptum eſt:ſancti eriris, quoniam ego ſanctus ſum. Nos multo diuerſius: ſoluti lumbis, & incontinentia vitæ, in quos imperium conceſſimus Sathanæ:ſicut Iob inquit:fortitudo in lumbis: polluimus primum noſipſos: deinceps genus noſtrũ, quod illinc propagatur. Hinc ſumpta ex viribus noſtris temeraria confidentia, ſtulti filij ſapientiã patris pro nihilo ducimus. vnde vox illa:amplior eſt digitulus meus lumbis patris mei. ſic in genere ignominia. ſic in infirmitate noſtra deriſio: dum in tanta imbecillitate tantam ferociam oſtentamus. Hæc tua caro, Chriſte:hoc tuũ corpus, qui nos ſumus, nihil ſapit ſani: vt merito vereri poſſes, ne ſolus relinquerere caput ſine corpore: conſumpto hoc & ſublato tanq̃ mortuo, & iam nullius ſenſus a patre tuo, indignato propter ſuperbiã intolerabilẽ in nobis diarijs animalculis. Quo te rapit beneuolẽtiæ vis, mũdi princeps: vt in te cauſſam tã parũ fauorabilẽ transferas:& ipſe tm̃ flagitiorũ, facinorũ, turpiũ rerũ & abominandarum reatũ in tuum puriſſimum caput admittas:

Afflictus ſum & humiliatus.

admittas:vt in tam fœda cauſſa & terra, nihil allegare poſſis, præter vires amici-tiæ? Sed honeſtiſſimus eſt hic pretextus: & dignus, ob quē a quocunq; iudice ab-ſoluaris,potiſſimum a deo patre tuo:qui cur huc veneris , cur hæc mala noſtrorū vitiorum ſubeas,& perferas,nō eſt igna rus.ſcit te nihil eſſe commeritū : imo ve-ro virtute, & dignatione tua meritum terræ & cœlorum principatum , qui tibi dabitur.amicitiæ autem,charitati,bene-uolentiæ hoc tribuere . ergo viuant tui: non quia meriti,ſed quia tam fortunati, vt talem ſint nacti amicū.exaudiris pro-pter immenſam tuā maieſtatem. Aſcen-dant , fiant magni, & excelſi iſti tui ho-muli,contempti antea & ſpreti : quādo-quidem repererunt tantū deum, qui pro ipſis ſe demittere,& contemni ſuſtinue-rit.& ita te deieciſti princeps,ac domine vniuerſorum , vt acerbiſſimū ſupplicium, exquiſitos cruciatus , ignominioſiſſimā mortem volens & lubens adieris : non tamē citra perturbationes ſæuas animo tuo,atroceſq;.Cor tuum , ſedes & caput vniuerſæ ſapientiæ,agitatum, & concuſ-ſum, ac ſuo pene loco diuulſum eſt . ipſa

Dn̄e ante te oē deſyderium meum.

Cor meū cōturbatū eſt de.

lumina,

lumina,imo duo patentiſſima charitatis & miſericordiæ oſtia concluſa ſunt, & quēadmodum oculi noſtri immodica lu minis violentia extinguntur: ſic illi tui inualeſcente immenſa vi amoris ac mi= ſerationis noſtri, tanq̄ ab igne quodam exuſti ſunt. Ibi perijt tuus ille decor,qui ſpectantes in ſui admirationem duce= bat. ibi angelis celſior, pendentibus la= tronibus inferior viſus es: cornua in ma nibus tuis: ibi abſcondita eſt fortitudo tua.corpus tuum animis tui populi ſimil limum:afflictum,cæſum, raptatum,tra= ctum.in quo nulla pars erat,quæ nouam poſſet plagam recipere,arcuit & fugauit a te non modo turbam illam toties a te cum tanto miraculo pauciſſimis alimen tis ſaturatam:ſed diſcipulos ſic indulgē= ter habitos,pro quibus etiam pectus tuū opponebas.Conſanguinei & affines ob= ſtupuerunt tam probroſa morte:nec au= ſi ſunt accedere, ne ipſos contagium læ= deret ſanguinis tecum communis.mini= ſtri præfecti & Pontificum,autorem ſuę vitæ neci dedebant. Te Phariſæi & Pon tifices,& principes populi,a quibus accu ſatus & traditus Pilato fueras, irriſerūt: tanq̄

Amici mei:& ꝓximi mei aduer.

Et q̄ iuxta me e= rant de.

Et q̄ inq̄= rebāt ma la mihi.

tanquã de illo triumphantes, qui arcana ipſorum ſcelera, ſæuamq́; ambitionis & auaritiæ coniurationem retegeret: quiq́; ab ipſis multitudinem ad deum traduceret. & hoc, vbi primum mundo cœpiſti illuceſcere, fulgentiſſimus ſol, & ſanis oculis clariſſimus dies, egerunt: vt te penitus, anteq́; per orbem lux iſta ſpargeret, opprimerent: mundiq́; auerterent ſalutem: nec nouus illuſtratus populus naſceretur: nec ceremoniæ ipſorum, & ſacerdotium, & nox legis finẽ inueniret: ſed te hærede ſublato, hæreditatis, iure quodam vſucapionis ad ipſos deuolueretur. In hoc cum alio tempore, tum maxime quum reus eſſes, ac etiam condemnatus, & ſupplicio admotus: operam intenti ac ſolliciti nauabãt. Tu autem magis illorum vicem, quam tuam dolebas: nam tu id peragebas iter, quod tibi erat æternis legibus præſtitutum. Ipſi odio & inuidia cæci in te, incidebant lapidem offenſionis, poſitũ in Iſrael propter eos, qui ſe morbis animi excæcauerunt. In hũc ſi quis ceciderit, cõfringetur: ſin hic in aliquem, comminuet eum. Et quãdoquidẽ eo loci nihil erat admonitio pro-

Chriſtus perſequẽtiũ vicem magis dolebat, q̃ ſuã ipſi9.

H futura

futura:ſilentio & dolorem tuum teſtaba-
Ego autē ris,&innocentiam approbabas. Nec ma-
tanq̃ ſur ledicentibus remaledicebas:nec cōmina-
dus non baris cædentibus(quū poſſes omnes vel
audic. vnico nutu perdere) ſed mãſuetiſſimus
& clementiſſimus de tortoribus & per-
cuſſoribus tuis anxius, veniam illis a pa-
tre poſtulaſti inter ingentes cruciatus,
in nuditate, in dedecore, in cruce pen-
dens. ſollicitus videlicet, ne in illos pri-
mum, tanq̃ grauiſſimo ſceleri alligatos,
patris animus iniuſtam filij mortem a-
trociter vindicaret. Siccine hominum
meminiſti, oblitus tui? declaras non ad
tua negotia te huc eſſe miſſum, ſed ad
noſtra. iudicaris,& condemnaris, & oc-
Et factus ciderís, tanq̃ non audias, tanq̃ mutus ab
ſum ſicut ortu ſuo, tanq̃ is qui reuincere calumniã-
hō non. tes, & opprobrãtes refutare nequeas. at-
qui potes tribus verbis planum facere,
te honore ac gloria eſſe digniſſimum: il-
los vero a quibus cruci adfigeris, mille
cruces eſſe meritos. ergo quum nec re-
ſpondes, & indigniſſima perpeteris: o-
ſtendis te non inuitum ad mortem tra-
hi. Nemo eripit tibi animam tuam: nec
cuiq̃ eſt in te inuitum ius, aut poteſtas.
ipſe eam

ipſe eam vltro ponis, ipſe tibi per te reſumis. non veniſti, vt quenq; iudices, aut condemnes: nec gloriam tuam quæris. habes in cœlis patrem, qui quærat, & iudicet, & damnet. Quid opus eſt tibi reſponſo vllo, quum talem habeas patronum tuæ cauſæ? Ipſe pro te reſpondebit, & actorem in te confutabit, & examinabit teſtes, & iudices ipſos grauiſſime nota cenſoria ob iudiciū corruptū inuretur. autores incitatoreſq; mortis tuæ diabolos ſeueriſſime comprimet, ac puniet: nec ſinet illis lætam eſſe necem tuam, quam tanta diligentia procurarunt. nec bene eis vertet, quod tam magnifice & locuti ſunt, & ſperarunt: quum te cernerent tanquā a Deo derelictum, & repulſum. Largiris tu quidem libenter animam pro eo populo, quem tuendum ſuſcepiſti: ſed is dolor infixus, tuis hæret præcordijs: quod hoſtes tui de peccatis hominum tuorum creſcunt: magnique ſibi videntur eſſe, & velut dilataſſe pomœria ſuæ ditionis, ſi multos in ſimilitudinem ſui, & conſortium pertrahant vitæ turpiſſimæ, atque fœdiſſimæ: ſi quam longiſſimæ abs te abducant.

Quoniā in te domine ſpe.

Quia dixi neqn̄ ſuperg.

Quoniā ego in flagel. para. ſum.

Inimici autē mei viuunt.

Putant te inimicum ſibi, ſi hos ſeruas: quaſi malefacere ſit, obuiam ire iniuriæ. At tu nec illos odiſti. nam aliter viuere, vel momentum, non poſſent, ipſi te oderunt: quia qui potentiorem læſit, timet. qui timet, odit. & quia ſic te oderunt, nihil poſſunt præter ſe amare. que eſt infelicitas extrema. Adiungunt ſe his, qui affecti ſunt abs te tot beneficijs: qui eam tibi gratiam referebant: vt pro ſaturitate, famem ac ſitim, pro ſanitate, omnis generis morborum ſupplicium & plagas reponerent, mortemq; tibi indigniſſimam afferrent, quibus tu ſalutem & vitam attuliſſes. Illi mortem meriti, vitæ ſunt tua ope reſtituti, tu vitam ſic meritus, vitæ autor, duriſſima ab illis morte per tot cruciatus multaris. Neq; hoc eſt eis ſatis. tanto ac tã ſeruili ſupplicio conuicia & contumelias addunt. Fungeris legatione a patre mandata, incorruptus & altior fortunis, ac mundo ipſo: doces mortales viam patris tui: nec potentia regum, nec minis pontificum, nec autoritate ſacerdotum deterritus, aut ab inſtituto curſu retardatus. addis doctrinæ tot in promiſcuum populum, in reges, in principes

Qui oderunt me inique.

Qui retribuũt mala pro bo.

Detrahebãt mihi.

principes ſacerdotum beneficia.nullus a te excluditur, qui vti velit. Sentiunt te in iuuando eſſe omnipotentem, cætera manſuetiſſimum & innoxium: tantum quod homines ab hominibus ad deum conuertis, & extollis. Non cares, qui tua maligne ac impie interpretentur, qui te premant teſtimonio capitali: qui, quum ſic affectus eſſes, vt hoſtibus quoque miſericordiam & lachrymas poſſes elicere, probris & irriſione tuam mortem proſecuti ſunt. Hi ſunt planctus tuę Iudeæ. Hi honores in tuo funere extremi. deſertus a diſcipulis, ludibrio habitus a popularibus, illuſus a gentibus, execratus a põtificibus, precario de cruce deponeris, ſepulchro es illatus alieno. Sed mirum non eſt, te ſepulchrum tuum in morte non habuiſſe, qui mortalem vitã ſine domo tranſegeris: & multominus ſepulchro eges, in quo ſeruetur depoſitum mortalitatis tuæ vſque in diem tertium, deſtinatum tanto myſterio. Commendas animam tuam domino, & in diebus carnis tuæ imploras illum, qui poteſt te ſeruare a morte: & exaudiris pro tua reuerentia. Sine lachry- Ne derelinq. me dñe de9.

mís,& funere contumulaberis: ſed irri-ſa fata tua admirationem olim totius humani generis, laudesque immenſas excitabunt. Nec tibi planctus, & luctus deerit. planget ſeipſam Iudæa ſuper te, idque veris lachrymis, funditus exciſa & eiecta. Plangemus & nos omnes tui te, non tua, ſed noſtra culpa tale ſupplicium adiiſſe. Exaltaris a terra: ideo trahis ad te omnia. non recuſaſti ſanguinem, vitamque pro peccato impendere: longiſſimam idcirco & feliciſſimã ſtirpem videbis: translatuſque in cœlum ad regnum & beatitudinem te dignam, tanto es angelis maior: quanto hic in morte minor hominibus videbare. Precamur te princeps, & pater noſter cœleſtis, nos ſoboles tua feliciter a te regenita: quæ ab Adam illo mortalium primo infeliciſſime genita fuerat: ne peccatis noſtris, quibus te toties in animis & pectoribus noſtris cruci affigimus, iraſcare. ne nos furore tuo nocentes punias: ſed manſuetudine tua mitis expurges. Agnoſce nos filios tuos: nam nos agnoſcimus indignos eſſe nos, quos ipſe agnoſcas. Sana mentes, & conſcientias noſtras:

Eo Chriſtus excellior eſt angelis, quo i paſſione hominibus putabat inferior.